

כתיבת התורה

בלימוד החסידות ובדרכי החסידות

שְׁמִיחָה וְשִׂשׂוֹן לַיהוּדִים
 פרק נוסף בסוגיית
 השמחה בדרך החסידות
 הגה"ח רבי מענדל זוכטר
 מִיחֵיב אֵינִישׁ
 לְבַסּוֹמֵי בְּפִנְיָא
 יינה של תורה
 התוועדות פורים עם
 הרב יוסף יצחק ג'ייקובסון

עַד דְּלֹא יָדַע
 סוד קניין ארבע אמות
 בסוגיות הדף היומי

אזרחות זו תורה

התנצחות מול מידת הדין, שאיפה לדבקות שלמעלה
 מכל הגבלה, ושליחות פלאית למרחקים • מסכת זכרונות
 מיוחדת במינה מהתוועדויות חג הפורים על שולחנו של
 כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע • תורות מסודו של יום,
 רגעים נוראי הוד ומופתים שמימיים • מרדכי בדורו

לַיהוּדִים הַיְתֵה אֹרְהָ וְשִׁמְחָה

אם יהודי מוכן למסור נפשו בעת ניסיון כפירה, מה נשתנה חטא קל שגם הוא מנתקו מהשי"ת | מהי זוהמת הנחש השוכנת בלב האדם, ומהי עבירה דאורייתא בעולם החסידות | העצבות והכפירה ירדו כרוכות זו בזו, ולהבדיל גם האמונה והשמחה הולכות שלובות זרוע

הוא לעמול ולהשקיע כדי להגיע לתנועת נפש של שמחה תמידית.

בתקוני זוהר (תיקון כא, דף נט.) מובא שמידת העצבות שייכת לסטרא אחרא ולקליפות טמאות: "צריך לנטרא גרמיה מעציבו, דאיהי לילית, חשוכא, עצבון, שאול, טחול, דאיהי מום, ועליה אתמר 'כל אשר בו מום לא יקרב'" (תרגום: צריך לשמר את עצמו מעצב, שהיא לילית חשוכה, עצבון, שאול, טחול, שהיא מום, ועליה נאמר 'כל אשר בו מום לא יקרב'). בעקבות תקוני זוהר כותב רבנו חיים ויטאל

בספרו שערי קדושה (ח"ב, שער ו) בדרך דומה: "העצבון נמשך מזוהמת ס"מ ונחש שהטילו באדם וחוה, כמו שכתוב באדם 'בעצבון תאכלנה', וכתוב: 'בעצב תלדי בני', ועל ידי כך הקדוש ברוך הוא ושכינתו מסתלקים מעליו".

ברורות הבאים, אצל רבותינו ההולכים בדרך הבעל שם טוב, הדברים מקבלים משנה תוקף. אדמו"ר הזקן אמר: "קיבלתי מהבעש"ט ג"ע: עצבות אצל חסידים - עבירה דאורייתא!" (על פי ספר השיחות ת"ש עמ' 52), ובספר תולדות יעקב יוסף (משפטים, ד"ה וכוה יוכן ועברתם את ה' אלוהיכם) מובא עוד בשם הבעש"ט על מהותה של עבודת ה': "ואין זה עבודה כשאינו בשמחה, כמו ששמעתי ממורי זלה"ה (הבעש"ט) בשם הרמב"ן, ששאלו אחד - איזה עבודת ה'? והשיבו, כל שיש בו תענוג ושמחה... ואז יקרה מילה מקרבת, שהיא הסרת דאגה ועצבות, שהיא שורש כל הקליפות שנקרא מחלה..."

"עצבות היא היותר קשה מכולם" - מפליג גם הרה"ק ר' מענדל מויטבסק זי"ע בחומרתה (פרי הארץ, מטות ד"ה וידבר משה, השני) - "שהרי העבודה זרה נקראת על שמה: 'עצביהם קסף וזקב', וכן: 'חבור עצבים'. וכן אין לה שייכות עם השי"ת, כמאמר 'עו וחדוה במקומו', ואין השכינה שורה אלא מתוך שמחה' (שבת ל:). ואחרי היות העצבות קליפה וטומאה, אינה נמשכת אלא למי שהוא בבחינת 'חוטא ילכד בה', ו'טוב לפני האלהים ימלט ממנה'".

יתר על כן מוצאים אנו חידוש גדול בדברי אדמו"ר הצמח צדק, המוסיף ומזהיר גם על הדאגה המובילה אל העצבות. וכך כתב באגרתו (אגרות קודש טו, עמ' יט): "ולכן יהיה בעיני הדאגה כמחשבה זרה ממש, אשר נצטוונו בלאו 'לא תתרו אתי לבבכם' כו' (במדבר טו ל),

1. וראה נעין דברים אלו בספר מאור עינים בחלק 'ישמח לב' - חיידושים עמ"ס ברכות לא. ד"ה א"ר יחנן אסור לאדם למלות פיו שחוק; דגל מחנה אפרים (פרשת ויחי ליקוטים ד"ה יהודה אתה וגו'); ספר רב יחי (על תהלים פרק פו, ד"ה יענות); מאור ושמש פרשת בהעלותך ד"ה ויהי העם.

לא ספק, אם היה מתברר ומתאמת אצל האדם שכאשר הוא עובר עבירה הוא כל כך נפרד מה' יתברך, עד כדי שהוא נחשב כעובד עבודה זרה, בוודאי שהיה מוכן למסירת נפש ממש ולא היה מעלה בדעתו לעבור על האיסור

עצמו למיתה.

למדנו, אם כן, שהגורם לחטאי האדם היא רוח השטות המעלימה ממנו את חומרת הניטוק מה' יתברך שנגרם כתוצאה מכל עבירה שתהיה. ולכן, כאשר האדם ישנן לעצמו ויתבונן שוב ושוב בכך שכל איסור קל מביא לריחוק מה' כמו עבודה זרה ממש, יהיה בכוחו להתגבר על היצר הרע המסית אותו לעבור על רצון ה'.

עצבות? עבירה!

מעבר להבנה הפשוטה שכל עבירה מנתקת ומרחיקה את היהודי מהקב"ה, יש להוסיף נקודה חשובה ביותר המתקשרת לסדרת מאמריו הקודמים בעניין חובת השמחה ושלילת העצבות. לא רק יהודי העובר בפועל עבירה כלשהי מנתק את עצמו מה' יתברך, אלא גם יהודי ש'רק' שרוי בעצבות משייך עצמו לסטרא אחרא ולקליפות הטמאות, כפי שנראה במקורות הדברים להלן, וממילא נעשה הוא ככופר בה' וכעובד עבודה זרה היי.

את הדברים הבאים בעניין זה צריך יהודי לברר ולאמת לעצמו, על מנת שייבין כמה מחויב

בר פשוט וברור הוא שכל יהודי, בכל זמן ומצב, מוכן ומזומן למסור את נפשו שלא לעבור על איסור עבודה זרה ח"ו, אילו יידרש לכך. וכלשון רבנו הזקן בספר התניא (פרק יח): "אפילו קל שבקלים ופושעי ישראל מוסרים נפשם על קדושת ה' על הרוב, וסובלים עינויים קשים שלא לכפור בה' אחד, ואף אם הם בורים ועמי הארץ ואין יודעים גדולת ה'... כאילו הוא דבר שאי אפשר כלל לכפור בה' אחד, בלי שום טענה ומענה כלל".

לאור זאת מתעוררת שאלה פשוטה: אם יהודי אינו מוכן לעבור בשום אופן על איסור עבודה זרה של ממש, וזאת כיון שנשמתו האלוקית שבגופו חפצה תמיד בהתקשרותה עם ה' ויראה מפני ניתוק ממנו, מדוע אנו רואים שהוא עלול להיכשל בעבירות אחרות ולהמרות את רצון ה'? והלא אפילו אם הוא עובר על איסור קל של דברי סופרים הרי הוא מנתק את עצמו מהקב"ה בשעת מעשה, וניתוק - הרי הוא כעבודה זרה!

שאלה זו שואל רבנו הזקן בהמשך התניא (פרק כד), ומיישבה על פי דברי רבותינו במסכת סוטה (ג): "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות". רוח השטות שנכנסת באדם גורמת לו לטעות ולחשוב שאין זה כל כך נורא לעבור עבירות ח"ו, על ידי שהיא מעלימה ומשכיחה ממנו את האמת - שמשמעות העבירה היא ניתוק מהקב"ה: "ונדמה לו שבעבירה זו עודנו ביהדותו, ואין נשמתו מובדלת מאלוהי ישראל" (שם פרק יד). המחשבה הזו, היא השטות הגדולה ביותר.

לא ספק, אם היה מתברר ומתאמת אצל האדם שכאשר הוא עובר עבירה הוא כל כך נפרד מה' יתברך, עד כדי שהוא נחשב כעובד עבודה זרה, בוודאי שהיה מוכן למסירת נפש ממש ולא היה מעלה בדעתו לעבור על האיסור. הוא היה מתגבר בכל כוחו לכבוש את יצרו ומקבל על עצמו לסבול את הקושי של הפרישה מהחטא, שדבר זה בוודאי קל יותר מלמסור את

ליסוד העפר, ממנו באה העצלות. (ב) טרדות וקשיי החיים ב"בני חיי ומזוני" ועוד עלולים להפיל את האדם לדאגה ועצבות.

על שתי אלה נוסף בדורנו קושי מסוג חדש. בדורות עברו גרו אנשים בעיירות או בכפרים נידחים, הכירו רק את אלו שהיו בסביבתם הקרובה וכמעט לא היה להם קשר ושייכות עם העולם הגדול. בדרך כלל, אנשים לא ידעו ממה שנעשה במקומות אחרים שהיו מרוחקים מאזורי מגוריהם. לעומת זאת, בזמננו כל העולם נעשה קרוב. כל הקורה בפניה נידחת בעולם מתפרסם ברחבי תבל בתוך שניות, עד כדי שאדם ממוצע שומע תוך יום אחד על המתרחש בעולם הרחב יותר ממה ששמעו בדורות שעברו במשך שנים ארוכות. המידע הנרחב על צרות ודאגות שונות ומשונות המצויות בכל קצווי תבל, מקרוב ומרחוק, גורם באופן טבעי לעוגמת נפש יתירה. ולכן בדורנו דרושה עוד יותר עבודה פנימית בכדי להיות בשמחה תמיד.

אמנם ברור הוא כי למרות האמור נצטוונו להיות בשמחה, ואדרכה: כאמור בגיליונות הקודמים, דווקא על ידי שמחה פועלים ומביאים ישועות נפלאות ומסלקים את הצרות. אדם שיעבוד עם נפשו וישקיע בהשגת השמחה יזכה באמת לשמחה ולכל הטובות שיבואו עמה. ואכן, הרמב"ם (הלכות לולב פ"ח ה"ט) כותב בפירושו שהשמחה תלויה בעבודת האדם: "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאֵהבת האל שצוהו בה, עבודה גדולה היא". ניתן להבין מדבריו שלא רק שהשמחה היא עבודה חשובה, אלא היא "עבודה גדולה" פשוטו כמשמעו - היינו שנדרש להשקיע בה הרבה עמל ויגיעה.

כרם, הידיעה על חיוב ומעלת עבודת השמחה מעניקה כוח רב להתקדמות בעבודה להשגתה. על ידי זה יכול האדם להתגבר ולשמוח תמיד - גם כאשר שולח לו הקב"ה ניסיונות. וכשזוכים להתבונן בכל האמור שוב ושוב, ומבינים ומפנימים היטב שהכל אשר לכלל מגיע ישירות מהקב"ה והכל לטובה, אזי השמחה ממלאת את הלב והיהודי דבק באלוקיו בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאודו. ■

כשלעצמו אין כל כוח כלל וכלל. אדרכה, הם רק מגבילים ומצמצמים את השפע הגדול והבלתי-מוגבל המגיע ישירות מהקב"ה.

זאת הסיבה, אם כן, שאדם החי עם אמונת אמת בליבו חייב להיות מלא שמחה. הוא יודע בבירור (א) שכל הנעשה עמו בעבר, בהווה ובעתיד - הן דברים שנעשו לו על ידי אחרים, הן דברים שנגרמו על ידי החלטות שקיבל בעצמו - הכל מגיע ישירות מהשם יתברך; (ב) וכן שהקב"ה הוא תכלית הטוב, וכיוון שטבע הטוב להיטיב הרי שכל מה שקורה לו - הוא לטובה.

אם כן, אם חלילה אדם עצוב בגלל המצב בו הוא נמצא, הרי הוא כמייחס כוח למשהו או מישהו מלבדו יתברך שכביכול מסוגל לעשות לו רע, וממילא הוא ככופר כדרך עובדי עבודה זרה שאינם מאמינים שהכל בא מאת ה', ח"ו.

לעבוד ולשמוח

חסידים מספרים על ר' יחזקאל (חאצ"ע) פייגין הי"ד (מגדולי חסידו חב"ד בדור שקודם השואה, שימש כ'חזן' ומזכיר אדמו"ר הרייז"צ בימי האימה של השלטון הקומוניסטי), שפעם אחת, בזמנים הקשים והמרים ברוסיה, פגש באחד מידידיו שהיה ניכר עליו שאינו שרוי במצב של שמחה. פנה אליו ר' יחזקאל ואמר

**פנה אליו ר' יחזקאל
ואמר לו: האם אין מוצא
חן בעיניך אין שהקב"ה
מנהל את העולם? הלה
נבהל וענה: חס ושלום!
לא אמרתי דבר כזה!
אמר לו ר' יחזקאל: בפין
לא אמרת דברים כאלה,
אבל פניך אומרים אותם!**

לו: האם אין מוצא חן בעיניך אין שהקב"ה מנהל את העולם? הלה נבהל וענה: חס ושלום! לא אמרתי דבר כזה! אמר לו ר' יחזקאל: בפין לא אמרת דברים כאלה, אבל פניך אומרים אותם! הרי הקב"ה מנהל את העולם, ואם הנך מסתובב בפנים מתוחות - הרי אתה במצב של היפך השמחה, ופירוש הדבר שחס ושלום אינך מרוצה מהדרך בה מנהל הקב"ה את העולם. אמנם אינך אומר זאת בדיבור, אבל הנך כמו מכריז על כך בארשת פניך ובהנהגתך, והרי זהו מצב עוד יותר גרוע מדיבור! ואכן, הידיד הפנים היטב את המסר המחודד שנאמר לו, ושינה את הנהגתו.

הן אמת, כדי להגיע למצב של שמחה הנפש תמידית נדרש במקביל מאמץ מתמיד של עבודה נפשית ארוכת טווח. טבע האדם עלול להיות נוטה יותר לעצבות ומרה שחורה מאשר לשמחה, מפני כמה סיבות: (א) שייכות טבעית

ומנאוהו בתרי"ג לא לתור אחר מחשבות...". כלומר, בדרך הפשט, הלאו "ולא תתורו" בא לאסור מחשבות עבודה זרה והרהורי עבירה, אך הצמח צדק מחדש ואומר שמחשבות דאגה שבסופו של דבר מביאות למצב של הפך השמחה, נכללות גם הן באיסור זה. עד כדי כך.

"רק טוב כל היום"

אחרי ככלות כל הדברים האלה צריכים אנו לבאר: מהי השייכות המובהקת שבין עצבות לעבודה זרה, עד שבעיני רבותינו נראה כי הן כרוכות יחדיו? הלא עבודה זרה היא משלש עבירות החמורות שהן ב"הרג ואל יעבור", וכי אדם שבסך הכל מצב רוח אינו מרומם מגיע למצב חמור כל כך?

אמנם כן, רבנו הזקן מבאר שכאשר אדם אינו שמח ומרוצה ממאורעות חייו הוא מבטא בכך חיסרון עמוק באמונה בה'. אילו היה חי באמונה והכרה ברורה ואיתנה שכל מה שעובר עליו מכוון מן השמים, וממילא כל מה שה' יתברך, שהוא תכלית הטוב, מביא עליו הוא רק לטובה, לא היה בקרבו מקום לעצבות. אך אם למרות שהוא מבין בשכלו שהכל בא מאת ה' ובכל זאת הוא עדיין אינו מרוצה מהמצב בו הוא נמצא, הרי שחסרה לו האמונה הבסיסית שהכל בא מלמעלה וממילא הכל לטובה, והחיסרון הזה מקביל במדויק לתוכנו של עוון עבודה זרה ממש, שהוא נתינת מקום למציאות נוספת מלבדו יתברך. ולכן אמרו על כך רבותינו (רמב"ם הל' דעות פ"ב ה"ג. ע"פ שבת קה:): "כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה".

כך מסכם רבנו את הסוגיה בלשון קדשו (תניא, אגרת הקודש י"א): "הואיל והוא (ה' יתברך) רק טוב כל היום, ועל כן ראשית הכל שישמח האדם ויגל בכל עת ושעה, ויחיה ממש באמונתו בה' המזייה ומטיב עמו בכל רגע. ומי שמתעצב ומתאונן מראה בעצמו שיש לו מעט רע ויסורין וחסר לו איזה טובה, והרי זה ככופר ח"ו. ועל כן הרחיקו מדת העצבות במאד חכמי האמת".

ליתר ביאור: אמרו רז"ל שגם עובדי עבודה זרה יודעים ומכירים שהקב"ה ברא את העולם והוא מנהיגו, ולכן הם מכנים אותו "אלקא דאלהא" (מנחות ק"ג). כלומר - אלוקי כל האלוהים האחרים. היינו שלמרות שהם מודים במציאות ה', הם טועים לחשוב ולומר שמרוב גדולתו של הקב"ה אין ראוי והגון לו להשפיל עצמו ולעסוק בדברים פחותים לפי ערכו הרם והנישא. ולכן טוענים הם ש"עוב ה' את הארץ" (יחזקאל ח"ב), ומסר את הנהגת העולם הזה לכוכבים ומזלות ושאר כוחות.

כרם, מובן שזאת מחשבת כפירה ממש, שהרי מהותה של העבודה זרה היא אמונת השקר והכזב שיש כוח למישהו או למשהו אחר חוץ מהקב"ה להנהיג את העולם, אך האמת הפשוטה היא שאין שום כוח הפועל מעצמו מבלעדי מה' יתברך. כל הכוחות למיניהם, אינם אלא "כגרון ביד החוצב" אצל הקב"ה, וממילא כל שפע המגיע מלמעלה הוא מהקב"ה בכבודו ובעצמו! ואמנם, היות והקב"ה הוא אי-סופי ובלתי-יגבול הרי כדי שהברואים המוגבלים יוכלו לקבל ממנו שפע, מעביר הקב"ה את החיות וההשפעות דרך הכוכבים והמזלות כדי ליצור צמצום שיתאים את השפע לפי ערך המקבלים, אך בוודאי לצבא השמים

נתיב אחד נתיב

**אלפי יעדים
נתיב אחד!**

נתיב פרו - היחיד שמגיע לכל בתי הכנסת בארץ!
אלפי בתי כנסת נהנים כל שבוע מחלוקת עלוני שבת בצורה הטובה והמשתלמת ביותר.

רצה שהעלון שלך יגיע ליעדך?
טלפון אחד והוא בנתיב הנכון!
074-703-5009

נתיבכרה
כנה מעליחים בסתם

ההימים האלה נזכרים ונעשים

השיחות ומאמרי הקודש שביטאו את התגלות הרבדים העמוקים שבין כנסת ישראל והקב"ה בשעה נשגבה זו | הדרישה והתביעה להגיע למדרגת "עד דלא ידע" במשמעותה הפנימית - התקשרות בלתי-מוגבלת לה' ולתורתו | המעמד המסעיר שהביא להפלת הצורך < ברכת העשירות לכל החפץ לעמוד בניסיון < דין-ודברים מרטיט בבית דין של מעלה < החלוקה המפתיעה של כוס הישועות עד לפנות בוקר של מוצאי הפורים < שליחות מאתגרת במדינה רחוקה ושכרה במילות קירוב נדירות < הדאגה לאובדים ונידחים בקיום מצוות היום | יריעה מרתקת על ימי הפורים ושפע אורותיהם בחצר כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע | וְקַבַּל הַיְהוּדִים

הרב מנחם מענדל מיישולבין

בתשובה באופן כה נעלה שהועיל לכפר אפילו על חילול ה'. הרי שגדול יום הפורים מיום הכיפורים.

"אמנם בסוד ועומק הדברים יש להאריך, אך נקודתם היא שהגם שפורים הוא יום המותר במלאכה ואינו כיום-טוב של ממש, מכל מקום דווקא בו ביום אפשר להעפיל ולהגיע למדרגה רוחנית עליונה יותר מיום הכיפורים, וכל זאת גם מתוך סעודה של בשר ויין. ברוח זו מתפרש גם טעם הדין "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", היינו שיש ביום זה כוח לחתור במעמקי הנפש, אל מדרגת "לא ידע" שלמעלה ממדרגת "ידע" המבטאת את ההשגה וההבנה השגרתית, ולקבוע גם שם את החלוקה החדה והברורה בין "ברוך מרדכי" ל"ארור המן".

"אף כי הרעיונות הללו ידועים לכל לומדי החסידות, הרי שאצל הרבי האירו הדברים במיוחד וראינו בהתגלותם המובהקת. האווירה בהתוועדויות הפורים הייתה של שמחה עמוקה ועליונה אפופה בתחושת רצינות נשגבה, והכל היה למעלה מהגבלה. דווקא בפורים היו גילויים נפלאים שלא היה ניתן לראות דוגמתם במשך השנה כולה, כשבין השאר התבטא הדבר בסגנון דיבורו של הרבי ובתכנים יוצאי דופן, כשבין שיחות הקודש אף העניק ברכות לכל המצטרף מלוא חופניים.

"לצד שיחות הקודש, מרכז ההתוועדות אצל אדמו"רי חב"ד היה מאז ומעולם אמירת מאמר החסידות. (כידוע, דברי הרבי בהתוועדויות נחלקו לשני סוגים. חלק ה'שיחות', שהם דברי תורה בלולים מכל חלקי הפרד"ס שנאמרו בצורה המקובלת, ולצדם מאמר חסידות, הנקרא גם 'דברי אלוקים חיים', שעסק בדרך כלל בסוגיות עמוקות בענייניו של יום מכבשונו של עולם ברזי האלוקות וסוד הנשמות ועבודת האדם. כמו כן, בשונה מהשיחות, המאמר נאמר לאחר הקדמת ניגון הכנה, כאשר כל הקהל עומד על רגליו. מ.מ.ש). בהתאם לכך, גם מאמרי החסידות של הרבי מחג הפורים עשירים בתוכנם ומובילים את הלומד לחתירה עמוקה בתוך נשמתו וזוקפים את קומתה ומעלתה של כנסת ישראל העולה על כל אומות העולם.

"כך למשך, אחת הנקודות שביאר הרבי לרוב במאמרו לפורים, היא כיצד ומדוע דווקא הכתוב "בלילה ההוא נרדה שנת המלך" נחשב "תקפו של נס" כדברי חז"ל. לילה הוא זמן

הג פורים בבית מדרשו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע היה מהימים המופלאים ביותר במשך השנה כולה. הן אמת, כל יומא ויומא במחיצת איש האלוקים עבד ה', הרבי זי"ע, היה חוויה קדושה ומרוממת המכנסת אמונה טהורה ויראת שמים - אשרי עין שראתה, אשרי עין שזכתה - אולם חג הפורים שהוא, כלשון החסידות, יום בו הכל עומדים "למעלה ממדידה והגבלה", התייחד מבין שאר הימים, וקהל החסידים בתוככי כלל ישראל זכה בו לשעות רבות של התוועדות ושמיעת דברי אלוקים חיים, רצופים גילויים ומופתים מרעישים.

ביריעה זו הבאנו לפניכם שביבי-אור המשקפים בשפת אנוש כמה מאורעות ייחודיים ורגעים נשגבים במחיצת הרבי, שהקריאה בהם בכוחה להעניק לכל אחד מאתנו מבט אחר ומרומם על חג הפורים, והבנה - גם אם דלה - במהותו של יום נשגב זה, כמו גם התעוררות לניצול ימי הפורים הבאים עלינו לטובה כדי לעורר ולגלות את עומק מעיין הנשמה והאהבה העצמית שבלב כל אחד ואחד אל הקב"ה, תורתו ומצוותיו. ובהיות כי פורים הוא יום מסוגל להשפעת שמחה על כל השנה, הרי ככל שנערכים עדי בואו יותר ועולים ומתעלים למדרגה נעלית יותר, כך תהיה ההשפעה בימים אחריו נרגשת יותר.

תקפו של נס

קריאת המגילה שלא למפרע

"פורים במחיצתו של הרבי היה זמן מיוחד, אין מילה בפי להמחיש את הדברים", מתאר הרב נתן גוראריה, משלוחי הרבי בעיר באפלו שבמדינת ניו-יורק וכיום 'משפיע' קהילת חב"ד במאנסי. "ידוע הנאמר בספרים בשגב מעלתו של יום פורים, עד שאמרו שיום הכיפורים הוא כ-פורים, היינו שהוא מתדמה בקדושתו ליום פורים שלמעלה ממנו. מה פשר הדבר? בפשטות יש לפרש שיום כיפור אינו מכפר על חילול ה', ואילו בפורים כל הגזירה התעוררה מפני חילול ה' שהיה בכך שנהגו מהשתתפותם של ישראל בסעודת אחשוורוש או שהשתחוו לצלם בימי נבוכדנצר, ואף על פי כן התעוררו

גורלם של יהודי רוסיה היה נתון בסכנה הגדולה ביותר מאז השואה. באותה עת, אלפי קילומטרים משם, בברוקלין שבניו-יורק, ערך הרבי התועדות לכבוד פורים. הרבי היה רגיל תדיר להזכיר על לשונו את יהודי רוסיה הנתונים בצרה ובשביה מאחורי מסך הברזל, אולם מה שהתרחש באותה התועדות היה אחד המאורעות השמימיים שחולל הרבי בעניינם.

הגה"ח רבי יואל כהן זצ"ל, ה'חזו"ר של הרבי, נכח באותה התועדות. הנה תיאור מדויק של הדברים שנרשם מפיו:

"באותן שנים, הרבי היה אומר את מאמר החסידות בתחילת ההתועדות. לפעמים היה מקדים שתיים-שלוש שיחות קצרות, ומיד לאחריהן היה אומר את המאמר. באותה התועדות, הרבי אמר בתחילתה מאמר חסידות על הפסוק "ויהי אומן את הדסה", ואחר כך נמשכה ההתועדות שעות ארוכות.

"פתאום, היה זה כבר לפנות בוקר, פני הקודש של הרבי השתנו. דרך אגב אציין, כי אלו שהיו עומדים בעת ההתועדות בקרבת מקום אל הרבי הבחינו תמיד שכאשר עמד לומר מאמר חסידות היה הדבר ניכר על סבר פניו, וכך היה גם כעת. אלא שהפעם, קודם המאמר, התחיל הרבי לספר את המעשה הבא.

"לאחר הפלת הצאר הרוסי, בעקבות המהפכה שהייתה ברוסיה בסביבות תרע"ז, נעשתה המדינה חופשית. כך למשל, עד לאותה עת היו היהודים משוללי זכויות, אך בעקבות המהפכה היהודים קיבלו זכות הצבעה בבחירות, והרבי הרשב"ב זי"ע תמך בהליכה להצביע עבור המועמדים שהיו נוחים יותר כלפי עמך ישראל.

"ביום הבחירות הלך חסיד אחד למקום ההצבעה, ובהיותו מופשט לגמרי מהוויות העולם הייתה כל ההצבעה לידו עניין רוחני ומילוי בקשת הרבי. לא היה לו מושג מי ומי המועמדים ומה צריך לעשות בדיוק, אבל הוא חגר אבנט ועשה הכל כפי שהורו לו חבריו החסידים.

"כשיצא מהמקום ראה התקהלות רבה של אנשים הקוראים קריאות הידד ברוסית - 'הוֹרָה!', ומשראה שכך הכל עושים הצטרף אליהם והתחיל להכריז איתם בחשבו בלבו: 'הוא-רע', 'הוא-רע'..."

"הרבי הדגים כיצד החסיד הכריז ואמר שלוש פעמים 'הוא-רע', 'הוא-רע', 'הוא-רע', וגם רמוז שכל הקהל יצטרף אליו. הקהל שהיה נסער ואחוז התרגשות מהסיפור והמאורע הפלאי נענה והכריז בקול רם: 'הוא-רע!'

"מיד לאחר מכן, באורח נדיר, הרבי התחיל באמירת מאמר חסידות נוסף שפתח במילות המגילה "על כן קראו לימים האלו פורים...". מאמר ארוך ועמוק תוכן, המבאר כי גם בדרגה ש"למעלה מהשתלשלות", בה כביכול "אח עשו ליעקב" כי מעשה הברואים התחתונים אינו מעלה ואינו מוריד, וממילא יש מקום לגזירות קשות על ישראל ח"ו, מכל מקום אומר הכתוב "ואוהב את יעקב ואת עשו שנאת", היינו שהקב"ה קשור בעצמיותו אל עצמיותם של ישראל, ומשום כך הוא בוחר בהם על פני אומות העולם ומביא להם ישועה והצלה בכל דור ודור (המאמר נערך מחדש והוגה לימים על ידי הרבי,

המסמל את חושך הגלות, בו אין לצפות להתחוללות ניסים ולהצלה פלאית, ואכן כשם שישראל בגלותם למטה "ישנו מן המצוות" כך גם למעלה השתקף מצבם בכך ש"למה תישן ה'", דבר שהוביל לגזירת ההשמדה ה"ל"ת. ברם, על ידי התעוררות התשובה שהקיפה את כל ישראל בדור ההוא ומסירות נפשם שלא לכפור ולהמיר דתם על מנת להינצל מגזירת המן, "נדדה שנת מלכו של עולם" ונתהפך הגלגל לטובה וליהודים הייתה אורה ושמחה וששון ויקר.

"כמו כן, מדי שנה בשנה היה הרבי מזכיר את תורת הבעש"ט: "הקורא את המגילה למפרע - כביכול זהו סיפור מעשה השייך לעבר הרחוק - לא יצא", אלא עלינו להתבונן ולראות כיצד כל דברי הימים ההם חיים וקיימים לעד עד ימינו אלה, וכלשון המגילה "נוכרים ונעשים" שכפירוש האריז"ל משמעותו היא שעל ידי "נוכרים" - זכירת המאורעות והדיבור בהם, הרי "נעשים" - נס הפורים חוזר ומתחולל וביתר שאת ועוז. ואי לכך עבודתנו היא להתמסר אל הקב"ה, תורתו ומצוותיו במסירות נפש שלמעלה מכל הגבלה - "עד דלא ידע" - ומתוך שמחה, ובכך מתקשרים אנו לאלקות בדרך הנשגבה ביותר ופועלים ישועה והצלחה שלמעלה מדרך הטבע, ככימים ההם בזמן הזה.

"הרבי תבע בפורים מהנוכחים בהתועדות להתרומם למדרגת "עד דלא ידע", לצאת מכל ההגבלות בגשמיות וברוחניות. פעמים רבות הורה שיהיה גם מתנדב שיוציא את הקהל ידי חובה בלגימה בפשטות עד דלא ידע, אבל נקודת התמצית הייתה שכל אחד צריך לרומם את עבודת ה' שלו להתמסרות מוחלטת שלמעלה מכל הגבלה."

ברוח שפתיו ימית רשע

פורים תשי"ג

הימים היו ימי צרה עבור יהודי רוסיה הקומוניסטית. אחרי ניצחון הצבא האדום במלחמת העולם השנייה התעלה הרוחן סטאלין ימ"ש לשיא כוחו, והוא השקיע את מרצו בביצור שלטון האימים שלו. סטאלין הגה באותם ימים עלילת דם איומה הידועה בשם 'משפט הרופאים'. המדובר היה בקבוצת רופאים, רובם יהודים, שהואשמו בקשירת קשר להרוג את בכירי המפלגה הקומוניסטית. הם נעצרו והועמדו למשפט ראווה, ותחת עינויים חולצו מהם 'הודאות' מופרכות על כך שהעניקו לבכירי המפלגה טיפול רפואי לקוי כדי לקצר את ימיהם. העיתונים שהיו בשליטת הממשל קשרו אותם למזימה יהודית עולמית, והחלו ללבות את שנאת ישראל הכבושה תמיד בלב הגויים. תכנית הצורך הייתה לגזור דין מוות על כל הרופאים, ומיד לאחר מכן לשלהב מהומות ברחבי המדינה נגד היהודים.

הידיעות אודות פרשייה זו מעורפלות, וההערכה היא שסטאלין זמם ליצור פרעות המוניות ביהודים בכל רחבי רוסיה, כשאחריהם הממשלה 'תגייס' כביכול להציל את הנותרים, ועל כורחם תגלה מיליוני יהודים למחנות מקלט וכליאה בערכות המדינה.

בימי סיום מלחמת המפרץ בשנת תשנ"א, ונדפס בתורת מנחם – ספר המאמרים מלוקט, אדר).

"כולם היו תחת הרושם של המאורע המיוחד והרגישו שדבר מה שמימי התרחש כאן. זה לא היה דבר רגיל שהרבי יקדים סיפור לפני המאמר, ועוד סיפור העוסק בהפלת הקיסר ובפרט כל התיאור שלאחר מכן וההכרזה "הוא-רע".

"כמה ימים אחר כך נודע שסטאלין מת באופן פתאומי. אמנם השלטון הקומוניסטי טרם עבר מן העולם, אבל לאחר מות סטאלין שוחררו הרופאים היהודיים, אלפי אסירים שהיו כלואים במחנות הכפייה שוחררו לביתם – בהם המוני יהודים – ובאופן כללי הרדיפות נגד הדת פחתו משמעותית וליהודים הייתה הרווחה".

עשירות לכל דורש

פורים תשט"ו

מאות חסידים נכחו בהתוועדות פורים תשט"ו במחיצתו של הרבי. ההתוועדות ארכה שעות ארוכות, כששיחה רודפת ניגון וחזר חלילה. אך באמצע ההתוועדות הרבי עצר את מהלכה, וכשפניו מאירות פנה אל הקהל ואמר:

ישנם כאלה שמתאוננים: לכאורה מוטב היה מעמד ומצב ד"איש תחת גפנו ותחת תאנתו", שיהיו לכל אחד צרכיו הגשמיים באופן של הרחבה הנדרשת לו...

"מותרות" הוא ענין שמבלבל גם בגשמיות, כפי שמבאר אדמו"ר הצמח צדק זי"ע על פי דוגמא מענין הלבושים שצריכים להיות כפי מדת האדם – שלא רק לבוש מדי קצר אינו כדבעי, אלא גם לבוש מדי ארוך אינו כדבעי, כיון שאדם מסתכך בו. ודוגמתו בכל הענינים החיצונים שהם כמו לבושים, שכללותם הם עניני נפש הבהמית והגוף, שהם בבחינת לבושים לעניני קדושה, שכאשר הם כמדה גדולה יותר מכדי הצורך, הרי זה דבר בלתי רצוי לא רק עבור רוחניות אלא גם עבור גשמיות. וכפי שרואים במוחש, לדאבוננו, שהנסיון של עשירות הוא נסיון גדול ביותר –

אבל אעפ"כ, הלוואי – "אויף אלע אידן געזאגט געווארן" – שיהיו כולם 'גבירים', ויצטרכו להתייגע ביגיעה עצומה, יגיעת נפש ויגיעת בשר, ואם לא יספיק שעה אחת וגם לא שתי שעות, יתייגעו ריבוי שעות – אך העיקר, שהיגיעה תהיה על זה שיוכלו לעמוד בנסיון של עשירות!...

הרבי סיים דבריו בהכרזה:

באמריקה נהוג שמעמידים כל דבר להצבעה. ובכן: אלה שמסכימים לקבל על עצמם שהקב"ה יתן להם עשירות בהפלגה, ולא אכפת להם שיצטרכו להתייגע במלחמה עם היצר הרע שלא ישליל אותם – יגביהו את ידם הימנית בלבב שלם...

הלם אחז בנוכחים. כנראה מאז ימי רבי שמעון בר יוחאי שהכריז מול תלמידיו "בקעה, בקעה! מלאי דינרי זהב", לא הוצע מעולם לתלמידים להתעשר באופן כל כך פשוט וקל! היה צורך רק להרים את היד...

אחד הנוכחים באותו מעמד היה הרב שמואל אייזיק פופאק ע"ה, שבהמשך התעשר מאוד. הוא תיאר את שאירע: "כשהרבי הכריז שכל מי שרוצה להתעשר ירים את ידו, רבים מהנוכחים התביישו לעשות זאת. כנראה הם חשבו שאין זה מתאים לבקש מהרבי עניינים גשמיים, הרבי נועד לרוחניות..."

הרבי המתין רגעים אחדים והביט סביב, וכשראה שרוב האנשים לא אזרו אומץ בנפשם להרים את ידם ולזכות בעושר, מלבד בודדים, אמר במעין נימת אכזבה:

אחר כך באים ומתלוננים שדבר פלוני חסר ודבר פלוני חסר, אך כאשר ישנה עת רצון עושים "חב"ד'סקע שטותים"... בגשמיות הולכים על הספק וספק-ספיקא אולי ייצא משהו, ואילו כשיש התוועדות עם יותר ממניין יהודים, ונמצאים בעת רצון באופן שניתן 'לתפוס' ו'לחטוף' בעניין שקשור עם הקב"ה בעצמו, מפסידים את ההזדמנות ובלבד שייקרא 'בעל מוחין'. מה יכולני לעשות?... הרי העשירות לא תבלבל את הרוחניות, ויהיה יותר זמן וכוחות לפעול בעולם הזה הגשמי בחיזוק התורה והמצוות.

אחד מאלו שהרימו את ידם היה כנראה הרב פופאק עצמו, אף שהוא מעולם לא אישר או הכחיש. "כל אלו שהרים את ידם הפכו לעשירים גדולים", סיפר. "לאחר אותה התוועדות פניתי אל הרבי

ענינו של פורים

פורים תשט"ו - מזכרונות הרב יואל כהן זצ"ל

התוועדות חג הפורים אצל הרבי, במיוחד בשנים הראשונות, היו תופעה מיוחדת במינה. הרבי היה שרוי בשמחה עצומה שפרצה את כל הגדרים. היו 'גילויים' רבים, והרבי היה מתבטא בסגנון שונה ומיוחד. בתוך השמחה הגדולה היה נרגש רגש פנימי מאוד של אהבת ה', אהבת התורה ואהבת ישראל. ראו ושמעו ביטויים שונים של התמסרות בלתי מוגבלת לקב"ה, לתורתו הקדושה ולכלל ישראל.

סדר ההתוועדות היה שבין שיחה לשיחה הקהל היה מנגן ושר ניגונים מניגונים שונים, ובפורים היו אלו כמובן על פי רוב ניגונים שמחים.

באותן שנים נוצר נוהג שבין השיחות, בעת הניגונים, היו מבין המשתתפים בהתוועדות שניגשו למקום מושבו של הרבי וביקשו ברכות שונות. זכורני שבפורים בשנת תשט"ו, לאחר כמה שעות של התוועדות והתרוממות הרוח, בשלב מסוים נוצר תור ארוך של אנשים שחיכו לגשת לשאל מאת הרבי ברכות בעניינים גשמיים ובקשות בעניינים רוחניים. כאשר הסתיים התור נעשתה ארשת פניו של הרבי רצינית מאוד, והוא פתח ואמר:

ישנו ענין שנוגע לאדם בעיקר ובעיקר העיקרים – שיהיה אצלו לכל הפחות רגע אחד שיוכל להפשיט את עצמו מכל העניינים הצדדיים, אפילו עניינים שנדמה לו שנוגעים בעבודת ה', ולחשוב רק אודות הקב"ה בעצמו – כפי שהיה נשמע מאדמו"ר הזקן: "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ".

ולכאורה, הזמן המתאים לכך הוא יום כיפור, שבו בני ישראל הם בדוגמת מלאכי השרת, מופשטים לגמרי מהגשמיות ואינם אוכלים ואינם שותים; ואמנם תורת החסידות מגלה ומבארת שיום הכיפורים אינו אלא כ"פורים, ואם כן בפורים יכולים לפעול עניין זה באופן נעלה יותר אפילו מיום הכיפורים. בפורים אפשר לפעול זאת מתוך שמחה וסעודה גשמית.

אם כן, כאשר יהודים מתאספים יחד בעת רצון, הרי יכולים לנצל זאת להתקשר באלוקות ולהמשיך זאת על כל השנה כולה. ובכל זאת, בפועל לא מצליחים לפעול זאת על עצמם. פלוני אינו שוכח מהניתוח שהוא צריך לעבור, ופלוני אינו שוכח מהגרעון בתקציב, והשלישי טרוד באיזה שעה צריך הוא לקום מחר משנתו...

הלוואי היו מצליחים לפעול על עצמם, ולו לרגע קטן, לשעתא חדא ורגעא חדא, לשכוח את כל העניינים הגשמיים, ואפילו את העניינים שנדמה להם שהם רוחניים, שמצד זה פלוני חושב על דא, ופלוני חושב על הא, ופלוני רוצה שיתקנו את נפשו הבהמית כאן במקום, שיראה בעיני בשר בשולחן זה ("דאָ אויף דעם טיש") כיצד נהפך היצר הרע שהוא אדמוני ללבן, ואם לא יעשו זאת – הרי זה מבלבל אותו לגמרי... צריכים לדעת שהקב"ה נותן ליהודים יום מיוחד בשנה – פורים, שהוא למעלה גם מיום הכיפורים, ואז נותן הקב"ה כל מה שנדרש עבור מעמד ומצב ד"עד דלא ידע";

ותמורת זאת – מתקשר פלוני עם עניינים גשמיים, ופלוני מתקשר עם עניינים רוחניים, אבל אחרי הכול עניינים שקשורים עם חשבון ומדידה והגבלה!

אמנם כל אחד יודע את מעמדו ומצבו, ולאיזה עניינים יכול להגיע ואיזה עניינים הם שלא בערכו, אבל מכל מקום, בימי הפורים, על ידי העניין ד"עד דלא ידע" – יכולים להגיע לתכלית העילוי.

וזהו בקשתו של הקב"ה מעם ישראל: כל אחד ואחד מכם יפעל על עצמו, שבמשך הכ"ד שעות של פורים יהיו לכל הפחות רגעים אחדים שבהם ישכח על עצמו, ובמילא ישכח על בני הבית, ובמילא ישכח על מה שחסר לו בגשמיות ומה שחסר לו ברוחניות. דווקא באופן כזה תהיה היציאה מעומק תחת לעומק רום. אז תהיה שמחה בלי גבול, ושמחה זו תימשך במשך השנה כולה.

הרבי דיבר בהתרגשות רבה, ומיד בסיום השיחה פתח בניגון דביקות חסיד.

נדמה בעיניי שבדברים קצרים אלה טמון התוכן של פורים. חג הפורים מבטא התקשרות עם הקב"ה באופן שלמעלה מטעם ודעת, "עד דלא ידע". אמנם התקשרות נפשית-פנימית, אבל לא על ידי תשובה ומרירות אלא מתוך שמחה. מתקשרים עם הקב"ה עצמו ושוכחים מהכל! מתנתקים לחלוטין מהמעמד ומצב שהיה עד עתה, ומתמסרים לקב"ה מחדש מתוך שמחה שפורצת את כל הגדרים וההגבלות.

(מתוך ספרו 'המועדים בחסידות' – פורים)

מאסר ביום הפורים

המעשה הבא התרחש עוד קודם עלות רבנו על כס ההנהגה. היה זה בימי עלומיו, בתקופה שלאחר חתונתו עם הרבנית הצדקנית בת כ"ק אדמו"ר הריי"צ ז"ע. בעצת חותנו קבע הרבי ז"ע את מקום מושבו בעיר ברלין, הרחק מעין החסידים. שם יכול היה לעבוד את קונו בהצנע לכת, כשהוא משתדל שלא יתודעו לדמותו בעת שהוא נוהג בהנהגות מופלאות של קדושה. אחד מהבודדים שנחשפו אל דמותו בימים ההם, היה הרב יוסף בער סולובייצ'יק זצ"ל, נכדו של רבי חיים מכריסק ולימים מהדמויות הרבניות הבולטות ביהדות ארה"ב, ששהה אף הוא בברלין באותה עת ועסק בלימודים. הרב חיים צימנט ז"ע, שהיה שליחו של הרבי ז"ע בבוסטון העיר, בה התגורר ופעל לימים הרב סולובייצ'יק, שמע מפיו כעבור שנים את הדברים הבאים:

"חסידי חב"ד סבורים שהם מכירים את הרבי שלהם, מאחר שהם שומעים את שיחותיו ונוכחים בגדלותו התורנית, אך ככל שהם חושבים שהם מכירים אותו, האמת היא שבעצם הם אינם מכירים אותו. הוא היה נסתר בברלין, והוא עודנו נסתר עד עתה. גדולתו היא הרבה מעבר לכך.

"אלה היו המילים שבהן התבטא הרב סולובייצ'יק – תיאר הרב צימנט – וחשוב לי להדגיש שהוא לא היה אדם שנטה כלל לדיבור בדרך הפלגה. הוא לא היה טיפוס רגשן, ותמיד דיבר בצורה מיושבת ועניינית, אך כך בפשטות הוא ראה את הדברים.

"הרב סולובייצ'יק המשיך ותיאר את הרבי בברלין בהיותו אברך צעיר, כאשר איש לא העלה על דעתו שבעוד עשרים שנה הוא יהפוך להיות הרבי. הדבר היחיד שעניין אותו היה תורה – אמר הרב סולובייצ'יק – בכל מקום שאליו הלך, תמיד היה בידו ספר קודש. הוא גם מאוד הקפיד על טבילה במקווה מדי יום ביומו. בדרך כלשהי הוא הצליח להשיג מפתח לבניין בו שכן המקווה המקומי כדי שיוכל לטבול בכל בוקר. הנהגה זו הייתה חריגה ביותר בברלין דאז, ואיש מלבדו לא הקפיד על מנהג חסידים זה.

"הרב סולובייצ'יק הוסיף וסיפר לי על מאורע מיוחד ביותר שאירע בחג הפורים. אחרי שהשתתף בסעודת פורים היה הרבי ב'התגלות' מיוחדת. הוא יצא החוצה אל הרחוב וראה סטודנטים רבים העוברים ושבים. הרבי נטל כיסא ונעמד עליו, והחל להרצות בפני עם ועדה על משמעותו של חג הפורים ומצוות היום, כדי לעורר את היהודים שבין הסטודנטים – שכאלה היו רבים.

"ברלין הייתה מקום נוקשה, מלא חוקים וכללים ותקנות עירוניות, ואחד מאלה אסר על הרצאה במקום ציבורי ללא רישיון... וכך, תוך כדי שהרבי עמד על גבי הכיסא והרצה את דבריו, הגיעו שוטרים ועצרו אותו לבירור. מאחר שהרב סולובייצ'יק היה ידוע ומוכר כמכור וידידו של הרבי בעיר, הוא זומן לתחנת המשטרה כדי לערוב לשחרורו. הוא ניאות כמובן לבקשה, והסביר לשוטרים שהרבי בסך הכל ביקש לחגוג את החג היהודי של פורים, וכי לא הייתה לו כל כוונה רעה. המשטרה קיבלה את ההסבר, ושחררה את הרבי לחופשי.

"הרב סולובייצ'יק סיפר לי שאחרי שעזבו יחדיו את תחנת המשטרה פנה אל הרבי ואמר: ביום מן הימים אתה תהיה רבי... הלא סבך-זקן (אדמו"ר הזקן, מייסד חסידות חב"ד) ישב בבית הסוהר, חותנך ישב בבית הסוהר, וכעת גם אתה ישבת בבית הסוהר. הלא יש בכך סימן לבאות..."

בבקשת ברכה, היות שלא הייתה לי פרנסה כלל. הרבי אמר לי שאתחיל להתעסק בנדל"ן. אמרתי לרבי שאין לי כלל כסף, והרבי אמר שאני לא צריך כסף כדי להתעסק בנדל"ן. ואכן, באמצעות פעולות מסוימות הצלחתי לקנות שני בתים בלי שהיו בידינו מוזמנים. זה היה הפתח לעסקי הנדל"ן, וברוך ה' אנחנו מתפרנסים..."

סגורם של ישראל

פורים תש"כ

בהתוועדות פורים תש"כ נשא הרבי מאמר חסידות מיוחד במינו, בו היו דיבורים בלתי רגילים. הרבי תיאר מעין ויכוח של מידת הדין עם בית דין של מעלה, ולנוכחים היה נראה שהרבי עצמו משתתף כביכול בוויכוח ולוחם נגד מידת הדין ובעד כנסת ישראל. בסרט ההקלטה מההתוועדות אפשר לשמוע שהדברים נאמרו בבכיות נוראות.

הרבי ביאר את הפסוקים בשיר השירים: "קול דודי דופק, פתחי לי אחותי רעייתי תמתי" – הקב"ה, שהוא 'דודי' של כנסת ישראל, 'דופק' כביכול בנשמתו של כל יהודי ומבקש: פתחי לי אחותי רעייתי, פתחי לי כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם.

כאן הרבי עבר לתאר את המענה של כנסת ישראל, המרומו בפסוקים הבאים: "פשטתי את כותנתי, איככה אלבשנה". הלבושים – אמר הרבי – הם התורה והמצוות, כמבואר בחסידות, ויהודי טוען ואומר שבגלל אריכות הגלות הוא כבר שכח איך ללמוד תורה ולקיים מצוות, ועתה אפילו אם ירצה לחזור אינו יודע את הדרך...

לשמע הדברים מידת הדין מתערבת וטוענת למעלה: "רחצתי את רגלי, איככה אטנפם". רגליו של הקב"ה עומדות כביכול בעולם הזה, עליו נאמר "והארץ היום רגלי", ובזמן בית המקדש אכן הקב"ה השרה שכנתו כאן, למרות הפליאה בכך שהרי "השמים ושמי השמים לא יכללוך". אבל עתה, כאשר עם ישראל מנותק מלושי התורה והמצוות, טוענת מידת הדין לפני הקב"ה שאינו יכול להשרות שכנתו ביניהם, שהרי "איככה אטנפם" – העולם הזה, שחסרות בו התורה ומצוות של ישראל, הוא מקום מטונף...

המשך הכתוב הוא "דודי שלח ידיו מן החור", והרבי ביאר שהקב"ה לא מחכה שיהודי יפתח לו פתח, אפילו לא פתח קטן כחודו של מחט, וכמו כן הקב"ה לא מתחשב לא במיימנים ולא במשמאילים המשמיעים טענות רח"ל כנגד עם ישראל, ומחמת אהבתו העצומה – "אהבתי אתכם אמר ה'" – הוא עצמו שולח את ידו ופועל שגם יהודי הטוען "פשטתי את כותנתי איככה אלבשנה" יתעורר בתשובה שלמה. (המאמר נדפס בספר המאמרים תש"כ).

הרב יוסף מינקאוויץ, העומד בראש המוסד החינוכי 'בית רבקה' במונטריאול, נכח באותו מעמד נשגב והוא מספר על התחושה שפיעמה בנוכחים: "ראינו בבירור שהרבי רוצה לפעול לנצח את מידת הדין, ולכן הוא מלמד סנגוריה אפילו על מי שטוען שאין לו כל שייכות לתורה ומצוות, שהקב"ה יפעל עליו שיתהפך מן הקצה אל הקצה וייעשה בעל תשובה. הרבי לא דיבר מעולם קודם לכן באופן כזה ואף לא אחר כך".

הרב מינקאוויץ מוסיף ומספר על דברים מיוחדים מפורים תשכ"ג, שלוש שנים לאחר מכן: "הרבי דיבר באריכות על כך שיש כמה וכמה יהודים הרוצים לחזור למקורות יהדותם וצור מחצבתם, אבל אינם יודעים היכן נמצא המקור – היכן נמצאת הנפש האלוקית שלהם, ומהי הדרך והאמצעים שעל ידם יוכלו להסיר את ההעלם וההסתר שעליה, ואשר לכן בינתיים הם מתהלכים וצועקים שהם רעבים וצמאים...!

"הרבי דיבר בהתרגשות ששעה זו היא "א גוואלדיקע עת רצון (עת רצון בלתי רגילה) מלמעלה", ובפרט אחרי שהיו כל כך הרבה קרבנות מבני ישראל – כנראה כוונתו הייתה לקרבנות השואה הי"ד – לא רק קרבן באופן של "מיעוט חלבי ודמי" אלא קרבנות בפשטות, ובוודאי שזה כיפר לעם ישראל על כל הדברים השליליים, וכעת אפשר לפעול עניינים נפלאים גם מצד הקב"ה וגם מצד ההתעוררות אצל בני ישראל.

"כהמשך ישיר לדברים אלו, באותה שנה נפתחה על ידי חסידי עושי דברו של הרבי הישיבה הראשונה בהיסטוריה לבעלי תשובה – ישיבת הדר התורה בשכונת קראון הייטס שבברוקלין. זו הייתה פריצת הדרך לתנועת בעלי התשובה ההמונית שעתידיה לשנות בשנים הבאות את מראה פניה של יהדות העולם, ובחסידי ה' חוגים רבים הצטרפו במשך הזמן לדרך שסלל הרבי בקירוב יהודים לתורה ומצוות, וממנה נוספו רבבות בעלי תשובה ושומרי תורה יראים ושלמים".

כל הפושט יד נותנים לו

פורים תשכ"ו

"בשנת תשכ"ו, ממשיך ומתאר הרב נתן גוראריה מזכרונותיו, 'לקראת סיום ההתוועדות, הרבי הכריז 'כל הפושט יד נותנים לו' והתחיל לחלק מכוסו משקה לכל הנאספים שעברו לפניו בסך. כמובן לכל, כשהרבי נותן משקה אין זה משקה בלבד, אלא – כפי שאמר

פעמים רבות על יסוד המובא בראשונים – הברכה הרוחנית צריכה להיאחז בדבר גשמי כדי שתחולל פעולתה, ואם כן במשקה זה היה טמון אורו של החג שביכולתו להביא ברכות וישועות. מטבע הדברים הכל אצורצו לקבל משקה מהרבי והדבר נמשך כמה שעות ובדחק נורא, כשבינתיים השמועה עשתה לה כנפיים ברחבי האזור ויהודים רבים שלא השתתפו בהתוועדות באו גם הם באישון לילה מבתיהם. גם לאחר סיום ההתוועדות ובצאתו מבית המדרש המשיך הרבי לחלק לקהל שהגיע זה עתה, ובעמדו ליד המכונת שהוכנה לקחתו לביתו נאווה קודש נוצר לחץ כה גדול עד שגג המכונת נמעך והיא יצאה מכלל שימוש, והרבי הוצרך לנסוע במכונת אחרת לביתו. אך גם כשנסע לביתו עדיין אתו ובאו כל העת אנשים נוספים שטרם הספיקו לקבל, ואלו הזדרזו ועשו פעמיהם לעבר ביתו המרוחק רחובות אחדים, ואכן זכו וקודם שהרבי נכנס לבית המשיך לחלק ולהשפיע לכל מידו המלאה והפתוחה.

רבים מהבאים לקבל מכוס הברכה של הרבי היו כאלו שנוקקו לישועות גדולות, והרבי בירכס בברכות מופלאות. ואכן, בתיאור אחר מאתו מעמד נמצא הסיפור הבא: אחד החסידים ניגש אל הרבי בבכיות נוראות וביקש ברכה והבטחה להיושע בזרע של קיימא, לאחר שהוא זוגתו נשואים שנים רבות וטרם התברכו בפרי בטן. הרבי השיב לו: "הרי צריך להיות פושט יד". החסיד פשט את שתי ידיו בתנועה של מבקש, אך הרבי הניף לעומתו את ידו הקדושה בתנועת ביטול חזקה ואמר: "פושט יד – הכוונה לנסוע לשליחות!" החסיד לא הגיב, והרבי המשיך ואמר בקול רם: "יכול להיות מצב לבוא אל המלך להתחנן לו ולבקש מלפניו – אבל כל זה לא מספיק. צריכים לקבל את 'שרביט הזהב' כדי שיהיה 'וחיה', ואת שרביט הזהב שלי אני נותן לאלו הנוסעים לשליחות!". אז נענה ואמר החסיד שהוא מוכן ומזומן לנסוע לכל מקום שהרבי יראה לנכון לשלחו. הרבי אמר שנדרשת לשם כך גם הסכמת האישה, והחסיד ענה ששניהם: "אם וגמרו לעשות כל מה שהרבי יאמר להם. בשמעו זאת אמר הרבי: "אם כך, יש לכם את 'שרביט הזהב', ויהיה 'וחיה' בשנה זו ממש!..."

"אני עצמי", ממשיך הרב גוראריה, "למרות שעמדתי בקרבת מקום אל הרבי בהתוועדות, הגה בשל הדחיפות החזקות והעובדה שהייתי נמוך קומה, לא הצלחתי לקבל משקה מהרבי. ניסיתי לקבל אחר כך כשהרבי עמד ליד המכונת וגם ליד ביתו, אבל הדבר פשוט לא עלה בידי. בראשי הלמה המחשבה שכולם זכו וקיבלו משקה מהרבי במעמד המיוחד הלזה, ורק אני לא קיבלתי. לבי נשבר בקרבי. הייתי 'אויס מענטש', ולא חדלתי מלהרהר במחשבה שאולי אכן לא הייתי

ראוי לכך ואני ח"ו שרוי ברוחניות מחוץ למחנה. "בערך בשעה חמש לפנות בוקר, כשהרבי כבר נכנס לביתו ואני מצאתי עצמי בוש ונכלם, החלטתי בו במקום שאיני הולך לישון, למרות עייפותי הרבה. גמרתי בלבי שאשאר לעמוד ליד היכל קודשו של הרבי בבית 770, וכך כביכול הנני משייך עדיין את עצמי ליום פורים ואורותיו הבהקים, וכשהרבי יבוא לעבודת קודשו למחרת היום שכבר עמד להפציע אזור אומץ ואבקש לקבל משקה.

"כך עשיתי ותהילות לא-ל עליון שהדבר עלה בידי. לא משתי ממקומי מספר שעות עד שהרבי הגיע מביתו וראה אותי עומד ליד דלת חדרו. אמרתי לרבי: "איך האב נישט באקומען?" – לא קיבלתי, והרבי נכנס לחדרו שם עמדה כוסו הקדושה ושיורי משקה מליל אמש, ונתן לי. ניצלתי את ההזדמנות וביקשתי גם ברכה עבור יום הולדתי שחל באותה עת, והרבי העניק לי.

"הרגשתי שהייתי בבחינת 'דחק ונכנס', ולכן זכיתי שעתירתי נענתה. כידוע, נאמר על 'אחר' שכיון ששמע בת קול המכרות ואומרת "שובו בני שובבים חוץ מאחר" – פירש מדרש תורה. ולכאורה, מה היה עליו לעשות? אלא שאם היה דוחק ונכנס לעשות תשובה היו מקבלים אותו, שהרי אין לך דבר העומד בפני התשובה. אחר לא היה צריך להתרשם מדברי הבת-קול, אלא לסמוך על הקב"ה הרוצה בתשובה. חושבני שהרבי ראה שהדבר נוגע בנפשי ולכן נתן לי מכוס ישועתו, ולעומת זה בהמשך היום היו כמה שלא קיבלו ביום אתמול והלכו לישון ואחר כך באו וביקשו – אך להם הרבי כבר לא נתן..."

צדיקים דומים לבוראם

מאמר חסידות בפתע פתאום

"אלו וכאלו היו הגילויים המופלאים של ימי הפורים", ממשיך הרב גוראריה בזכרונותיו המאלפים. "בכלל, אציין דבר פלא שנוכחתי בו רבות כמו עיניי במשך השנים. לפעמים, היה מראה פניו של הרבי בארשת המזכירה את יום כיפור, אך כעבור זמן מה פגיע כמימרא השתנה המראה למצב שמחה והתרוממות הרוח כמו בשמחת תורה. אין אלו דברי גזמה אלא יעידו על כך כל אלו שעקבו וחזו. הרבי לא היה מוגבל בזמן ולא נתון תחת מסגרות המקום. בדעתנו הדלה יכולים אנו לומר שהרבי התנהג כביכול בדוגמא שלמעלה, כדרך צדיקי האמת שלהם מהלכים בעליונים ובתחתונים, וממילא בשעת חדווה למעלה השתקף הדבר במראהו והנהגתו למטה, וכן להפך.

"למשל, זכורני כיצד נכנס הרבי פעם אחת, באמצע יום הפורים באחת השנים, לבית המדרש הקטן בקומה העליונה של 770 והביע רצונו שעשרה אנשים יטלו ידיהם לסעודה. תכף נעשה כך והרבי אמר מאמר חסידות בפניהם, נתן משקה לנוכחים ומיד חזר לחדרו להמשיך בעבודתו הקדושה... אף כי בדרך כלל אורחותיו בקודש וסדר יומו היו יודעים מראש וקבועים, הרי שעתים רבות חשו השהים במחיצתו שאי אפשר לדעת מה יהיה ברגע הבא, וההרגשה המשותפת והברורה בקרב כל היתה שהנהגתו היא לפי המתרחש באותה שעה בעולם העליון.

"אסיים ואומר כי חג הפורים היה אצל הרבי עת רצון גדולה מאוד, בו לעיני כל חרג מדרכו וערך מופתים וגילה דברים נפלאים. רבות הרגשנו שהרבי מדבר בתורותיו בעת ההתוועדות אל המשתתפים העומדים נכחו, אך לאמיתו של דבר מכוון בדבריו אל הקב"ה. מבקש ופועל ישועות עבור יהודים מאחינו בני ישראל הנדכאים ונאנחים בגלות רוסיה, כמו עבור כלל ישראל ועבור שכונתא בגלותא.

"יש להוסיף, כי באמרנו 'מופתים' הרי

המשך בעמוד 16

ידיעה של "לא ידע"

פורים הוא המועד שהוקדש לשחיטת הקטנות והארת הגדלות האלוקית שבנפשנו < ציווי חכמינו "לבסומי" אינו לרדת למטה מהדעת ח"ו, אלא בדיוק להפך - להעפיל ולעלות אל מדרגת ההכרה שמעבר לידיעה וההשגה < מה תרומתה של תורת החסידות לנפש האדם, וכיצד יישב משה רבנו את תמיהתם של ישראל לעניין מחיית זכר עמלק < מיהו "איניש" הראוי לשמו, כיצד לא נותר את פורים על הנייר, ומה השיב הרבי לתלמיד שביקש משקה לאחר שבכוסו היה חור >> התוועדות מרוממת לימי הפורים הבעל"ט

עצמו עלינו לנצל את הזמן לכך, ולשאוב ממנו כוחות למשך השנה כולה.

גם שוטה צריך שכל

מספרים בשם המשפיע הנודע רבי מנחם מענדל פוטרפס זצ"ל, שבעיירה ליובאוויטש, מקום מושבם של רבותינו זי"ע, היה שוטה מקומי, כמו בכל מקום הראוי לשמו... השוטה מיודענו חפץ מאוד לשוחח עם כ"ק אדמו"ר מהר"ש זי"ע - רבי שמואל מליובאוויטש, אך כיצד זה יוכל לפגוש בו? הלא הגבאים לא יניחו לו. כה הרהר השוטה עד שנפל רעיון במוחו, והוא החליט להמתין לשעת כושר.

באחד הימים יצא הרבי לנסיעה בכרכרתו, וכשזו נסעה באיטיות יחסית ברחובות העיירה הופיע מאי"ש השוטה וזינק לתוך הכרכרה, והנה הוא כבר יושב מול הרבי... המלווים לא יכלו לעשות מאומה, והרבי הייסר אליו את מבטו והחל משוחח עמו בניחותא. כך עברו כמה רגעים, עד שהשוטה סיים את שיחתו הקצרה עם הרבי וקפץ מן הכרכרה כלעומת שנכנס.

תפסו אותו החסידים ושאלוהו: מה רצית מהרבי? מה היה לך לשוחח עמו?

השיב השוטה: אומר לכם את האמת, ידידי. שוטה העיר הגדולה ויטבסק הגיע לאחרונה לבקרני כאן בליובאוויטש, והזמין אותי להיות שותף עמו במלאכת השיגעון בוויטבסק העיר. הוא תמה בפניי מדוע אהיה כל ימי מחוסר מעש בעיירה קטנה כזו, כאשר בעיר הגדולה יש די עיסוק לשני שוטים עירוניים... אולם אני - המשך השוטה - לעולם לא אקבל החלטה משמעותית שכזו בלי לשאול את הרבי, כמובן... לכן נקטתי יוזמה וביקשתי הזדמנות לשוחח על כך עם הרבי, וכך עשיתי.

ובכן - המשיכו החסידים - מה ענה לך הרבי? הרבי אמר - השיב השוטה המאוסר - שאמנם ויטבסק עיר גדולה היא, אבל בכל זאת "אין שני מלכים משתמשים בכתר אחד". שם לא אצליח לייצב את מעמדי כשוטה העיר, כיון שכבר יש שם 'מנהיג' אחר, בעוד שבעיירה הקטנה ליובאוויטש כבר התבססתי ומעמדי מוכר לכל. וכיצד עלה בדעתך הרעיון למצוא הזדמנות לשוחח עם הרבי בכרכרתו בדיוק כשהוא יוצא לנסיעה? הקשו החסידים. חיך השוטה לעומתם והשיב: משוגע, משוגע, אבל צריך קצת שכל!...

עד דלא ידע

ובכן, אם גם שוטה צריך שכל, בוודאי איש יהודי צריך לפלס דרכיו במאזני ההיגיון. וכידוע, הכל תמיהים למשמעותו של מאמר חז"ל במסכת מגילה (שם) "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך

לחיים, לחיים ולברכה. שנוכה יחד עם כל ישראל לפורים שמח באמת, וניקח מאורו של היום לכל השנה כולה.

כל בן תורה מכיר את סיפור הגמרא על סעודת חג הפורים של רבא ורבי זירא (מגילה ז, ב): "רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי. איבסום. קם רבה שחטיה לרבי זירא. למחר, בעי רחמי ואחיייה. לשנה, אמר ליה: ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי. אמר ליה: לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא".

אין צורך לומר שהסיפור פלא הוא מכל צד, ואכן רבים מן המפרשים עמלים להבין את כוונת הדברים.

לפני שנים ראיתי פירוש חסידי, על דרך הרמז, לסיפור זה:

"רבה" הוא מלשון גדלות (רב פירושו גדול), ורבי "זירא" הוא מלשון קטנות (הכינוי ניתן לו בגלל קומתו הנמוכה, כמסופר במסכת בבא מציעא, ובתלמוד ירושלמי הוא מכונה רבי זעירא).

בכל אחד מאתנו יש "גדלות" ויש "קטנות". ישנם הצדדים בתוכי שעושים אותי "גדול" - הם משקפים גדלות הנפש, התרוממות הרוח, רחבות הלב והמוח, ומחמתם נשמת האדם עומדת תמיד בשיא גבהותה. לעומתם, ישנם צדדים אחרים בתוכי שמה שמאפיין אותם הוא קטנות וצרות עין ושכל. לאור זאת, לא פלא שיש רגעים שבהם מתגלה האדם בגדולתו, ויש זמנים אחרים שבהם שולט בו צד הקטנות, אז הקטנוניות שבו מכוננת את חיינו ומעשיו.

מהי העבודה של פורים? לזאת בא סיפור הגמרא האמור: ביום פורים ניתן כוח לי ולכל יהודי באשר הוא, שהגדלות האלוקית שבי תשחט ותמשוך ותעלה - שהרי "אין ושחט אלא ומשך", כדברי חז"ל במסכת חולין - את הקטנות שלי. "קם רבה ושחטיה לרבי זירא".

בדרך דומה פירש המגיד מטשורנבול, הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, את מאמר חז"ל הידוע "להזהיר גדולים על הקטנים" - המדבר כפשוטו על חובת הגדולים להזהיר ולהתרות בקטנים בנוגע להקפדה בקיום המצוות כהלכה - ש"להזהיר" הוא גם מלשון זוהר ואור (כמו "זהירי חמה"). בכל אדם בינו לבין עצמו יש רגעי התרוממות והתעלות, בהם הוא מרגיש את גדלותו האמיתית, יש בו רגש של רוממות והתנשאות של קדושה, "יוגבה לבו בדרכי ה'". לעומתם ישנם זמנים בהם הוא מרגיש קטן וחסר חשיבות. ועל כך דורשים רבותינו ואומרים "להזהיר גדולים על הקטנים" - הגדלות של האדם, האלוקות שבו, צריכה להאיר ולרומם בקרני אור זוהרה את הצדדים הקטנוניים שבו.

בחג הפורים במיוחד יש לנו הכוח לצאת מהגלות הפנימית שבלבנו, להשתחרר מצמצום המוחין ומכל המצרים הרוחניים, ולהתעלות מחוצה להם. זה כוחו של פורים לכל יחיד בכל מקום אשר הוא נמצא. ואף כי "לא בכל שעתא מתרחיש ניסא", לא כל יום פורים, אבל ביום זה

מרדכי", ומיישבים בדרכים שונות.

כך הגדיר רבנו את התמיהה (במאמרו מהתועדות פורים תשי"ז): "ביותר אינו מובן, דכיון שהחייב לבסומי הוא בפוריא, שמחת פורים, וכללות הענין דנס פורים הוא ארור המן וברוך מרדכי, הרי לא יתכן לבסומי בפוריא באופן שיחליף ח"ו בין ארור המן לברוך מרדכי, שזהו היפך כללות הענין דנס פורים!"

"ועל דרך שמצינו בגמרא (פסחים יא, א) לענין בדיקת חמץ, דלא חיישינן שמא יושט לפיו, הוא עצמו מחזר עליו לשורפו מיכל קאכיל מינייה (בתמיהה), היינו, שכאשר עוסק בדבר לשורפו, לא יתכן שהדבר ימצא חן בעיניו ויחפוץ להנות ממנו, ועל דרך זה בנוגע לשמחת פורים, שלא יתכן לבסומי בפוריא באופן שהוא היפך כללות הענין דשמחת פורים, שלא ידע ויוכל להחליף ח"ו בין ארור המן לברוך מרדכי; ואם מחליף, הרי זה סימן שאין זה לבסומי דפוריא".

רבנו הזקן, באחד ממאמריו (מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג, עמ' רה), פירש את עומק הדברים, כי "אין הפירוש שלא ידע כלל, שהוא שיאמר בהיפוך, כי אם הפירוש הוא שיאמר ארור המן וברוך מרדכי, רק שלא ידע, שלא ירגיש באמירתו ארור המן וברוך מרדכי, פירוש שיאמר זה בלא דעת והרגשה, ודי למבין, ועל ידי זה הוא מפלתו גם כן בבחינה שלמעלה מן הדעת, שאינו מרגיש באמירתו, שאומרו בלא דעת והרגשה".

ובמקום אחר פירש (מאמרי אדמו"ר הזקן - כתובים, עמ' רסה): "יאמר ארור המן, רק בלא כוונה ושכל, אלא השמחה תגבר בו כל כך עד שיהיה בלא דעת, ויאמר ארור המן בלא כוונה כלל וכלל, ובה שמחת פורים יתירה על שמחת המועדים, שצריכה להיות השמחה בדעת, ובפורים צריכה להיות למעלה מן הדעת דווקא כדי שבוה יפול המן שלמעלה מן הדעת כו'. וד"ל".

ביאור הדברים:

הכוונה ב"עד דלא ידע בין וכו'" היא שההפרש בין ארור המן וברוך מרדכי אינו מעוגן רק בידיעה והבנה והשגה שכלית, אלא זו הכרה עמוקה המתפרצת מעצם הנשמה. לא הידיעה השכלית היא היוצרת את הפער בין המן ומרדכי, אלא ההכרה העצמותית ביותר הנובעת מעצם הנפש, יחידה שבנפש.

הכרת ההבדל והמרחק העצום בין "ארור המן" ל"ברוך מרדכי" צריכה להגיע ממקום נפשי שלמעלה ממושגי ההבנה והידיעה. אין הכוונה ח"ו לרדת ולהיגרר על ידי היין למקום של שכרות ושיגעון שלמטה מהידיעה, אלא בריוק להפך - "וכנסו יין יצא סוד", היינו שעל ידי היין ביכולתו של יהודי להשיל מעליו את כל הקליפות העוטות אותו כל השנה וכן לעלות ולהגיע עד לחשיפת סודה של עצם הנפש, ומשם לינוק הכרה יסודית ומוחלטת בהיותו סולד כל-כולו מפני הקליפה - "ארור המן", וחושק בכל מהותו בהקב"ה, בתורה ובמצוותיה - "ברוך מרדכי".

בימים כתיקונם, במשך השנה כולה, ההבדל שאנו עורכים בין קדושה וקליפה ובין אור לחושך נובע מקומת המוחין, מתוך שאנו לומדים ומבינים שהטוב הוא טוב והרע הוא רע. לעומת זאת, מצות היום בפורים - כמו ביום הכיפורים, "ממעמקים קראתיו ה'" - היא לדלג מעל שיקולי השכל, הידיעה וההשגה, ולחתור אל מעמקי הנפש, אל 'נקודת היהדות', ולהוציאה מן ההעלם אל הגילוי. וכאשר היא מתגלה לאור עולם היא מקרינה לכל את מהותו העצמית של יהודי, זו השוללת בתכלית את קליפת המן ובוחרת אך ורק בקדושת מרדכי.

וכך הגדיר הרבי את הדברים (תשי"ז שם): "הפירוש דעד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי הוא (לא שיחליף ביניהם ח"ו, אלא) שהענין דארור המן וברוך מרדכי גופא יהיה אצלו באופן דלא ידע, היינו, שאין זה מצד מסקנת שכלו על פי טעם ודעת, אלא, הפעולה דפורים היא שגם במקום שאין טעם ודעת (דאָרטן וואו טעם ודעת הערט ארױף), "לא ידע", הנה מצד עצמו (פון זײך אליין) ייאמר אצלו ארור המן וברוך מרדכי".

ואכן, "פורים הוא אות הברית שבין ישראל לאביהם שבשמים - כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין (רסיסי לילה, אות נב) - מצד שרש הנעלם בעולם הזה, ושגם בעת ההעלם וההסתרה, במעמקי לבם דבוקים בהשם יתברך, ועל כן חייב לבסומי עד דלא ידע, להורות, דגם בעת שכרות כזה כשכרותו של לוט, דלא ידע כלום, והוא בהעדר הדעת לגמרי, גם כן קשור בהשם יתברך, וזה כל קדושת הפורים".

החורים ברשת ובחיינו אנו

הבה ננסה להפנים יותר את ביאורו של רבנו הזקן בעניין "עד דלא ידע":

משל עמוק מתאר אדם שרצה לעמוד על זהותם של מיני הדגים שבים, ואשר לכן הטיל הלה רשת למעמקי הים והשאיר אותה במים משך זמן רב. לאחר ששלה את המצולה בירר ומנה את סוגי הדגים שמצא בה, ומסקנת מחקריו הייתה שאין דג בגודל קטן יותר משלושה סנטימטרים. מובן שהכל לעגו לו, שהרי כל ילד רואה באקווריום דגים קטנים משלושה ס"מ. אם כן, כיצד הגיע האיש אל המסקנה הזו? פשוט מאוד: החורים ברשת שהטיל למים היו בגודל שלושה ס"מ בלבד...

והנמשל: ה'כלים' בהם משתמשים אנו כדי להגדיר את המציאות, הם הם שיקבעו מהי המציאות בעינינו. אם הרשת יש לה חורים במדה מסוימת, הדגים הקטנים לא ייכנסו אליה. וכך בחיינו אנו, יש תמיד לבחון ולזהות באילו כלים אני משתמש כדי להגדיר את המציאות.

אין זה קל. לפעמים קשה 'לצאת מהקופסה' שלי ולחשוב שאולי הרשת מעיקרה אינה מסוגלת לתפוס מציאות שלא מתאימה לגדריה שלה, אבל בלעדי זה אשאר תמיד כבול בכלים עמהם אני משתמש להגדיר את הדברים.

הכלים דרכם אנו מנסים להגדיר "מה אנו מה חיינו מה צדקנו מה כוחנו", הם בעלי חורים במידה מוגבלת, ולפי שיעור זה אנו קובעים את ההשקפה שלנו. המשקפיים דרכם אנו מנסים לבחון דברים הם בעלי מסגרת מסוימת שמביאה למסקנות מאד מוגבלות. אנו תקועים ב"ידע" שלנו, ומכוחו אנו מכניסים את המציאות כולה לתוך קופסה הקיימת זה מכבר. כל המודעות העצמית שלי, כל המחשבות על עצמי ועל העולם שמסביבי, מהיכן הן מגיעות? מה "ידע" שלי. המוח שלי כבר שרוי במעין קיבעון מחשבתי - מה הוא יכניס אל עולמי ומה לא. הכלים שעמם אני מנסה להכיר את עצמי ואת זולתי הם כלים מוגבלים, ולפעמים הם עצמם זקוקים לשיקום וריפוי משמעותיים. המודעות העצמית שלי נשלטת על ידי ההשגות והמחשבות שלי, שלפעמים הם עצמם פצועים וזקוקים לסעד.

אם כן, שיחה סתמית ביני לבין עצמי פונה אל רובד ה"ידע" ושואלת אם הוא מסכים ומה הוא חושב בעניין. ה"ידע" הוא המושל בכיפה על כל מה שנכנס למוחי ולבי.

לזאת באה העבודה העצומה של פורים: יום אחד בשנה, נהפוך הוא: "חייב" - הנך מחויב לכך ואין אתה בן חורין להיפטר מזה; "איניש" - להיות בן אנוש; וכיצד תעשה זאת - עליך להכיר את עצמך ממקום של "לא ידע".

זוהי עבודה פנימית ועמוקה, להכיר את עצמך - לא מהמחשבות שלך על עצמך. אפשר להניח למחשבות להמשיך ולהתרוצץ, אבל בהבעת ביכולתך לשאוף אוויר פסגות מתוך קומת תת-המודעות שלך, מתוך ה"לא ידע". להניח לנפשך לצלול לעמקי הים, "כמים לים מכסים", אל המקומות שה"ידע" לא יכול להגיע אליהם.

במהלך התוועדות ארוכה במיוחד של הרבי (שבת פרשת שמיני תשי"ב), בה דרש מאת המסובים לצאת מכל מדידה והגבלה בעבודת ה', שאל הרבי כמה פעמים את אחד האברכים שלצדו "מה השעה?", והלה תמיד ענה בדייקנות. לקראת סוף ההתוועדות אמר לו הרבי: "מתי כבר לא תהיה מסוגל לענות?..."

"המן מן התורה מנין?" שאלו חז"ל, והשיבו שמקורו בפסוק "המן העץ" - הוא עץ הדעת, ההבנה וההשגה. גם המן הרוצה להינקם במרכזי עושה עץ גבוה חמישים אמה, כנגד חמישים שערי בינה. לכן כדי לנצחו, עלינו להתעלות אל למעלה מן הדעת.

ויש להבחין ולהדגיש שוב: להתעלם מן הדעת וליהפך לחסר דעת ח"ו - אין זה קשור לפורים כלל; לעומת זה, לצלוח את הדעת ולהמשיך וללכת אל מחוצה לה ולמעלה הימנה - זו העבודה הפנימית של פורים, ולמעשה זו תכלית כל עבודת ה' על פי החסידות.

מים שכל גופו עולה בהן

הרבי סיפר שפעם נכנסו אליו כמה סטודנטים וביקשו לברר "מהו רבי", ולשמע התשובה שהשיב הוציאו כלי כתיבה ופנקס והעלו אותה על הכתב. הרבי העיר בבת-שחוק: "הם יצאו מהחדר עם רבי עשוי נייר...". אחיי רועיי, אל לנו לצאת מיום הפורים עם "פורים על הנייר", עם וורט כזה או אחר הנשאר בספר, או הנכנס מאוזן אחת ויוצא ברעותה. על מנת להגיע ל"עד דלא ידע" נדרש כל אחד ללמוד איך לצלול פנימה אל תוך עצמיותו ולזהות את מהותו האמיתית.

זו המגמה של לימוד פנימיות התורה ותורת החסידות. החסידות מרוממת את האדם ומעלה אותו לגובהי רום נשמתו. ובאמרנו "חסידות" אין הכוונה ללבוש חסידי, לוורט חסידי, למוזיקה חסידית, או אפילו ללימוד החסידות בצורה אינטלקטואלית. הכוונה היא - בלשון הרמב"ם - לטבול ב"מי הדעת הטהור", עד "שכל גופו עולה בהן", שכל מהות האדם תהיה חדורה

באלקות, בבחינת "ליבי ובשרי ירננו אל א-ל חי".

לימוד החסידות אינו עניין של שכל. הלימוד בשכל האדם הוא רק ההתחלה, אבל העיקר הוא ההפנמה לתוך מערכת העצבים וכל אברי הגוף ורובדי הנפש הבהמית. תכלית הלימוד הוא היכולת לשחרר את עצמי מהצורך לשלוט על הכל במחשבותי וידיעתי, ולהניח לחלק העל-מודע שבנפשי 'להתפרק' ולהתגלות בתוך חיי.

תורת החסידות מעניקה לאדם אפשרות לצלול יום-

יום לתוך ה"לא ידע" בנפשו. כי בלימוד התורה הנגלית

כשלעצמה יכול האדם להישאר ח"ו בישותו, שהרי גם הלימוד הוא חלק מקומת ה"ידע". ואמרו רבותינו (יומא עב, ב) "אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב (דברים מד, ד) 'וזאת התורה אשר שם משה' - זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה נעשית לו סם מיתה". ולכאורה, האומנם תורת חיים יכולה להיות היפך החיים? חס ושלום, ההדגשה היא "נעשית לו", כלומר: התורה עצמה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, אלא שלגבי הלומד החוויה האישית שלו אינה של סם החיים, וזאת כי הצינור דרכו נכנס האור האלוקי אינו מזוכך. על כן, כל אחד מאתנו צריך לזכך את עצמו, לצמצן את הגוף והנפש, שיהיו כלים לגילוי האמת של "אין עוד מלבדו" בנפשו, וגילוי זה שורשו ממדרגת "לא ידע".

פורים אינו חג של שכרות והוללות ואבדן כיוון, הס מלהזכיר ביחס ליום קדוש זה; אדרבה, בפורים עלינו להיות חדים ומחודדים כמו ביום הכיפורים, ואף יותר מכך. אלא שכדי לזכות לטהרת המוחין אמיתית עלינו להשיל מעלינו כמה שכבות בהמיות. חסידים היו מצטטים את דברי הגמרא במסכת ביצה שמשקין את הבהמה קודם השחיטה, וזהו כל התוכן של "עד דלא ידע".

לזאת באה תורת החסידות לעולם, לא רק עבור יום הפורים אלא לכל ימות השנה. על ידי שנתבשם בלימוד חסידות בשופי נוכל לפתוח את עצמנו לצד הפנימי שבנפשנו. ובזמן שאדם נכנס למקום של "עד דלא ידע", זוכה הוא לשלום בביתו, לשמחת חיים ולמנוחת הנפש לאמיתתה. אין זה מקום של בלבול ותימהון, אלא להפך: זוהי דקות מוחלטת ואינסופית במי שאמר והיה העולם.

חור בראש, חור בכוס

בשבת זכור שקודם פורים וכיום הפורים מצוים אנו למחות את זכר עמלק. וכך שנינו בפרקי דרבי אליעזר (פרק מד): "אמרו לו ישראל: משה רבינו, כתוב אחד אומר 'זכור את אשר עשה לך עמלק', וכתוב אחד אומר 'זכור את יום השבת לקדשו', היאך יתקיימו שניהם? אמר להם משה: לא דומה כוס של קונדיטון לכוס של חומץ. זה כוס וזה כוס. זה זכור לשמור ולקדש את יום השבת וזה זכור להשמיד ולהכרית את כל זרעו של עמלק".

הדבר צריך ביאור: מה הייתה השאלה של בני ישראל? לכאורה, למה לא יוכלו להתקיים שתי זכירות אלו כשם שיכולים להתקיים כל שאר הזכירות שיש חיוב לזכור בכל יום? מדוע אינני יכול לזכור בה-בעת הן את יום השבת הן את עמלק? מאיך גיסא: מה חידש משה רבינו לישראל במענהו "זה זכור לשמור וזה זכור להשמיד", שלא ידעו מקודם לכן? לכאורה המענה של משה פשוט בתכלית!

במאמר החסידות השני שאמר בהתוועדות פורים תשי"ז, ביאר הרבי את המדרש על פי חסידות בצורה נפלאה.

השאלה של בני ישראל למשה רבינו הייתה: אם באמת יש בנו "זכור את יום השבת", אם יהודי חי בכל עצמיותו את הנקודה של יום השבת - שיש בעל הבית לבירה זו, העושה מעשה בראשית ושובת בשביעי - איך יחכן שתהיה בו במקביל מציאות של עמלק שהוא נדרש למחותו, עמלק זה היודע את ריבונו ומכוון למרוד בו? הלא אם אני נושם בכל מהותי את אמיתתה של שבת, שכל העולם כולו של הקב"ה הוא ואין עוד מלבדו, איך ייתכן שעדיין יש בי מקום למציאותו של עמלק שאני צריך להשמידו ולבטלו?

על זה ענה משה רבינו: "זה כוס וזה כוס". כוס הוא עניין נעלה ביותר,

כלי לקבל או להשפיע

כתוב בספרי חסידות שעמלק הוא מלשון מליקה – סוג השחיטה שעשה הכהן לקרבן העוף בבית המקדש. המליקה שעמלק עושה הוא הניתוק של הראש משאר הגוף, כך שהצוואר כבר אינו מחבר בין המוח והלב. הראש יכול להיות מלא בתורה וחסידות, אבל בלב – לא נגע ולא פגע. הישות והקליפה לא התמעטו ולו במעט. עמלק רוצה למלוך את היהודי, כך שכל התכנים שלמד והגה במוחו לא יגיעו לליבו.

הלכה מפורסמת אומרת ש"כלי חרס מטמא מאויר". כלומר, אם משהו טמא רק נכנס לאוויר הכלי, אף שלא נגע בדפנותיו – הכלי נטמא. ולכן פשוטי כלי חרס אינם מקבלים טומאה, כי כלי חרס יכול להיטמא רק אם דבר הטמא נכנס לאווירו, לתוך כלי קיבולו.

ומה הדין של צינור – הנקרא בלשון ההלכה "סילון" – העשוי מחרס ויש לו חלל פנימי, האם הוא מקבל טומאה אם נכנס לחללו דבר טמא? התשובה שלילית. מדוע? מפני שאינו עשוי לקבלה, ייעודו ותכליתו היא לתת ולא לקבל.

כך הגדיר הרמב"ם את הדברים (הלכות כלי, פרק יח בתחילתו): "כלי חרס אינו מקבל טומאה עד שיהיה מקבל ועשוי לקבלה, אבל אם לא היה לו בית קיבול, או שהיה מקבל ולא נעשה לקבלה, אינו מקבל טומאה כלל לא מן התורה ולא מדברי סופרים. לפיכך הכסא והמטה והספסל והמנורה והשלחן של חרס וכל כל כיוצא בהן מכלים שאין להם תוך אינן מקבלין טומאה. וכן הסילונות שהמים מהלכין בהן, אף על פי שהן כפופין ואף על פי שהן מקבלין הרי הן טהורין, מפני שלא נעשו לקבלה אלא כדי שיצאו מהן המים."

זכורני שבשנת תשמ"ח, בשיחה שנשא בערב יום הכיפורים, ציטט הרבי הלכה זו מהרמב"ם תוך כדי כפי עמוק.

מה כל כך מרטיט בהלכה זו? הרבי פירש את הדברים, וברשותכם ארחיב את הנושא כפי הבנתי בעז"ה.

האדם נוצר מאדמה, ולכן הוא בבחינת כלי חרס. לכאורה, כיוון שיש לאדם "תוך", יש לו 'אני' ואישיות משלו, בוודאי עלול הוא לקבל טומאה. אמנם, הן אמת, יהודי שאין לו כלל 'אני', אין לו "תוך" משלו והוא בטל ומבוטל בתכלית לרצון העליון, הוא אינו מקבל טומאה, כי הוא כמו פשוטי כלי חרס – משטח שאינו יכול להכיל בתוכו דבר. אבל לעומתו, מה יהיה הדין ביהודי בעל אישיות ופנימיות משלו, האם מוכרח הוא לקבל טומאה מפני שיש לו "תוך"?

על כך ביאר רבנו ברגש רב כי לא ולא! והרי למדנו ברמב"ם, כאמור, "כלי... או שהיה מקבל ולא נעשה לקבלה, אינו מקבל טומאה כלל לא מן התורה ולא מדברי סופרים". כלומר: כל יהודי "לא נעשה לקבלה", שהרי כדברי המשנה בסוף קידושין "אני נבראתי לשמש את קוניי", אם כן אין לך יהודי שנוצר רק כדי לקבל – כל יהודי נוצר כדי לשמש את קונו, להיות צינור להבאת האור האלוקי לעולם ולקיים את רצון ה' בחייו. אם כן, פוסקת התורה – "תורת חיים" ו"תורת אמת" – הוראה אמיתית בחיי האדם, שלאמיתתו של דבר יהודי אינו שייך לקבלת טומאה, אפילו אם יש לו "תוך" גדול.

הרבי המשיך ואמר כי יהודי אמנם יכול לקבל הכל – שפע והצלחה רבה מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, הוא מלא וגדוש באישיות עשירה במחזין ומידות, בדעת וברגש; אך לשם מה הוא קיבל ועוזיק בכל זה? כדי שיהיה צינור לגילוי אלוקות בעולם, כדי "לתקן עולם במלכות שדי". ולכן דבר ברור הוא שיהודי אינו מקבל טומאה לא מן התורה ולא מדברי סופרים!

ינתן גם מחר ליהודים

מסופר כי בימי 'החתונה הגדולה' בה נישאו צאצאי אדמו"ר הזקן ורבי לוי יצחק מברדיטשוב, בערב שבת קודש פרשת נשא תקס"ז, ארע שצעדו שני הצדיקים יחד והגיעו למעבר צר בו לא יכלו לעבור שניהם וכל אחד כיבד את חברו שילך הוא תחילה. כך עמדו משך זמן ולא נכנסו. אמר רבי לוי יצחק: נלכה נא שנינו יחדיו דרך הקיר. לעומתו השיב אדמו"ר הזקן: לא, הבה נרחיב את הדלת.

שיטתו של בעל התניא היא שבדרך כלל אין לבטל את הכלים, אין לפעול בצורה היוצאת מדרך הטבע וללכת דרך קירות. וכך לענייננו: למחרת פורים, לאחר ה"עד דלא ידע", יש לשוב אל ה"ידע". אך אין הכוונה לחזור למצב המצומצם שלפני כן, אלא עלינו להביא את ה"עד דלא ידע" עמנו לשאר ימי ה"ידע" ולהאיר את אורו הגדול בכל השנה כולה.

לפי שהוא כלי קיבול לקבלת כל ההשפעה שנותנים בה. אבל סוף-כל-סוף הכוס הוא דבר מוגבל, שהרי הוא כלי בשיעור מסויים להכיל את המשקה שבתוכו.

מדרי דברי נזכר אני בסיפור נאה להמחשת הדברים (ראה גם בכתבה המתפרסמת בגיליון זה): בפורים תשכ"ו, לקראת סיומה של ההתועדות, אמר הרבי "כל הפושט יד נותנים לו". הרבי התחיל למוג משקה לכל מי שהושיט את כוסו. המונים ניגשו של הרבי לקבל, ואלו שכבר קיבלו הלכו לספר לאנשי השכונה – שכונת קראון הייטס שהייתה אז שכונה מלאה ביהודים מחוגים שונים – שהרבי מליובאוויטש אמר "כל הפושט יד נותנים לו" והוא משפיע ברכות ללא הגבלה.

אפשר להבין שכל מי שרק היה יכול הזדרז והגיע, ולאחר שכל האנשים בבית הכנסת קיבלו הרבי בדרך ברכה אחרונה והתחיל לעשות את דרכו לכיוון חדרו, אך אז כבר הגיעו רבים אחרים שטרם קיבלו והביאו איתם בקבוקים מלאי משקה, שכן כל מה שהיה בבית המדרש כלה ואזל, והרבי המשיך לחלק באורח נדיר כשהוא עומד ליד היכלו הקדוש. כעבור זמן יצא הרבי לכיוון הרכב שסייעו אל ביתו – היה זה כבר בשעה שלוש או ארבע לפנות בוקר – ועדיין אנשים נדחקו מכל עבר כדי להגיע ולקבל משקה מהרבי, עד שגג הרכב נמעך מרוב לחץ ודחפויות...

דודי הרה"ח ר' שלום יעקבסון ע"ה סיפר לי שבתוך כך, בעמדו ליד הרכב, הגיע תלמיד צעיר עם כוסית בידו והגיש אותה לרבי על מנת שימוגז לו לחיים. הרבי הביט על התלמיד ושאל: "האם לא קיבלת כבר?...?" – אלפי אנשים עברו באותו לילה לפניו, אך הרבי זכר אותו! התלמיד השיב, באנגלית: "אכן קיבלתי, אך היה לי חור בכוס". כלומר, המשקה שהרבי מוזג לו נשפך ואבד.

באנגלית, המילה 'קאפ' משמעותה כוס, אבל באידיש 'קאפ' הוא ראש. ולכן, בדרך לשון נופל על לשון, מי שאומר שיש חור בכוסו כמו מעיד שיש חור בראשו...

הרבי חיך ושאל: "אם יש חור בקאפ, מה ייתן שאמלא בשנית את הקאפ?"

"יש לי קאפ חדש", ענה התלמיד, והפעם קיבל שוב 'לחיים' מהרבי...

אכן כן, גם גילוי אליהו לא יועיל למי שיש חור בראשו. אבל מי שיש לו כלי קיבול, הרי "מעייין מטהר בכל שהוא". גם טיפה אחת של טהרה יכולה להפוך אותו. פעם אמר לנו המשפיע הגה"ח רבי יואל כהן זצ"ל: למען האמת, די במאמר חסידות אחד בשביל לחיות איתו חיים שלמים, אלא שכדי שבניין ופנים את המאמר הזה עלינו ללמוד עוד אלף מאמרים, אך לעצם העניין יכול מאמר חסידות אחד לשנות את חיינו בתכלית. וידועה צחות פתגמם של חסידים על דברי המשנה "והלא במאמר אחד יכול להבראות" – במאמר חסידות אחד ויחיד אפשר לו לאדם להיברא מחדש!

אבל, כאמור, למרות שכוס הוא דבר נעלה ביותר, מכל מקום הוא מדוד ומוגבל. ולכן כתוב בספרי הקבלה שכוס הוא בגימטריה שם א-להים (פ"ו), לפי ששם אלקים הוא שם הדין והצמצום, המצמצם את האור שאינו בעל-גבול לתוך 'כלי'. ולכן נאמר בספר הפרדס להרמ"ק ש"א-להים" הוא בגימטריה "הטבע", כי בתוך דרכי וגדרי טבעי העולם מוסתר ומצומצם אור שם א-להים.

זהו אפוא פשר המענה של משה רבנו: "זה כוס וזה כוס". ישראל טענו כביכול בפני משה: למה הנך מדבר עמנו על עמלק? אנחנו יהודים טובים, אנחנו בריאים בגשמיות וברוחניות, יש לנו שבת קודש, תורה ויראה, טהרה וקדושה. למה להכניס את עמלק – את הבעיות – לתמונה? על כך השיב להם משה: אכן, זה כוס של יין וזה כוס של חומץ והם אינם זהים, אבל "זה כוס וזה כוס". כל עוד היהדות מוגבלת בכוס, היין יכול חלילה להפוך לחומץ. זו אינה עבודת ה' בטרתה כל עוד היא מצומצמת בכוס, אפילו אם זה כוס של יין נאה והגון לקדש ולכבד בו את השבת.

כלומר, כל עוד שעבודתך לקונן מוגדרת בגבולות השכל וההבנה, בבחינת "ידע", עדיין צריך אתה לעסוק בביטול קליפת עמלק. ורק כשמתחררים מה"כוס" – "עד דלא ידע" – אז אפשר באמת לבטל אחת ולתמיד את הקליפה של עמלק והמון.

קנין ארבע אמות

ה"יחידה" שבנפש מתפשטת בארבע אמות

ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום. מאי טעמא תקינו רבנן? דלא אתי לאנצויי (א, כ).

באבני מילואים סימן ל ס"ק ה כתב, שלדעת הרמב"ן (גיטין עח, א) לא הקנו חכמים את מקום הד' אמות עצמם, אלא רק את החפץ המונח בו. עיין שם. אבל ראה באבני מילואים שם שלדעת הר"ן (גיטין שם) הקנו את הד' אמות עצמם (וכן מוכח בריטב"א (גיטין שם) - בתירוץ (הב'). שו"ת הר"י מיגש סימן קו).

כלומר, תקנת חכמים היא שד' אמות של כל אדם יהיו לו כמו חצרו, ובמילא קונות לו את החפץ המונח בהם בתורת קנין חצר. ולכן, קטן שאין לו חצר (כדלקמן יא רע"א) אין לו גם ד' אמות.

הטעם לכך שד' אמות שייכות לאדם הוא על פי המבואר במס' שבת, בנוגע להיתר טלטול ברשות הרבים בשבת בתוך ד' אמות - משום שמקום חנייתו של אדם הוא ארבע אמות "שזהו מקומו של אדם כשישכבו ויפשוט ידיו ורגליו".

ומבואר במאמרי חסידות, שהתוכן הפנימי של דבר זה הוא שבשיעור מקום זה מתפשטת בחינת היחידה שבנשמה, וזו הסיבה הפנימית לכך שהארבע אמות הסמוכות לאדם נחשבות כמקומו.

והענין הוא:

בנשמה ישנן כמה וכמה דרגות: ישנה בחינת האור פנימי שבנשמה, הבאה לידי ביטוי בעניין המזון הנאכל על ידי האדם ונכנס בפנימיותו; ישנה בחינת ה"מקיף הקרוב" הבאה לידי ביטוי בלבושי האדם המקיפים אותו. אבל גם מקיף זה יש לו שייכות לגדרי המציאות של האדם, ובדוגמת הלבושים המתאימים לגופו של האדם; וישנה בחינת ה"מקיף הרחוק" שבנשמה, הרחוקה מגדרי מציאותו של האדם, אך מכל מקום היא מאירה בבית שלו, שיש לו גם כן איזשהו ערך ושייכות עמו.

אך בחינת היחידה היא מקיף הרחוק כל כך מגדרי המציאות המוגבלים של האדם, עד שהשראתה אינה אלא בד' אמותיו של האדם "הרחוקים בתכלית הריחוק אשר אין ריחוק יותר ממנו". ד' האמות שסביב האדם אין להן שום יחס עמו: הן אינן בבעלותו, הן אינן מבטאות את עניינו ואף לא את מידת ממונו; אין זה אלא שבכל מקום שהוא עומד ישנן ארבע אמות הסובבות אותו כמידת מקומו בשעת שכיבה. ובמקום מרוחק זה מגדרי המציאות של האדם מתפשטת בחינת היחידה הקיימת בו, הנעלית לאי-ערך מכוחותיו הפנימיים.

ועל יסוד זה חלה תקנת חכמים לקנין ד' אמות מטעם חצרו.

(על פי קונטרס ענינה של תורת החסידות עם ביאורי רבי יואל כהן ע"ה, ס"כ)

ארבע אמות קונות גם שלא מדעתו

נראה אף על גב דלא אמר וכתה לי דזכתה לו כדאמר ליעיל אי תקן רבנן דלקני כי לא אמר מאי הוי (תוד"ה זכתה) (יא, א)

נמצא שלמרות שקנין דד' אמות הוא מטעם קנין חצר, בכל זאת עדיף הוא מקנין חצר. שחצר שאינה משתמרת (גם כשעומד בקירוב להחפץ באופן שיוכל להטות עצמו וליטלו) אינה קונה עד שיאמר "זכתה לי שדי", ואילו בד' אמות (אף שאין משתמרות) אין צריך לומר "זכתה לי כו'", ועד שקונות לו לאדם שלא מדעתו ורצונו כלל.

והקשה הרשב"א (הובא במגיד משנה הל' גזילה שם ובב"י חו"מ סימן רסח), כיצד ייתכן שכוחו של קנין ד' אמותיו של אדם, הנלמד מקנין חצר, יהיה חזק יותר מכוחו של קנין חצר עצמו? דיו לבא מן הדין להיות כנידון!

התירוץ על קושיא זו טמון בהבנת תוכנו הרוחני של קנין ד' אמות:

הקניינים שביכולת היהודי לבצע על פי תורה יש להם מקור ברוחניות ובמהות הפנימית של היהודי. עניינו של קנין הוא - הכנסת חפץ כלשהו לרשות היהודי. והתוכן הרוחני של העניין הוא, התפשטות מהותו של האדם לקנות חפץ כלשהו, עד ששמו ובעלותו יחולו על החפץ.

וכיוון שאצל יהודי יש שתי בחינות כלליות בנשמה: הכוחות הגלויים המתגלים בפנימיותו ובאים בצירור כלשהו של מוחין, מידות ומעשה, והכוחות המקיפים שלמעלה מטעם ודעת ולמעלה מכל ציור וגדר - לכן גם בקניינים ההלכתיים שלו, שהן הפעולות המכניסות את החפצים לרשותו, ישנם שני סוגים: קניינים התלויים בדעתו והכרתו של האדם ומותנים במירות דעתו, וקנין הנעשה שלא מדעתו כלל ואינו מצריך דעת ואמירה מפורשת מצידו.

וזהו היתרון שיש בקנין ד' אמות על קנין חצר, למרות שפעולת קנין זה נובעת מכוח קנין חצר:

קנין חצר רגיל נעשה מפני שייכות של החצר עם האדם: זו חצר שלו, ולהיותה בבעלותו הרי היא קונה לו את החפצים שבה; מה שאין כן ד' אמותיו של אדם, היכן שרק ייצא, נחשבות כחצרו לא מפני שייכותן אל האדם וכמו חצרו שהיא רשותו ובעלותו, אלא מפני שיש בו בחינה בלתי מוגדרת כלל, בחינת היחידה, שביכולתה להתפשט בד' אמותיו היכן שיהיו, גם כאשר אין להן מצד עצמן שום שייכות לאישיותו.

וכיוון שד' אמותיו של אדם נעשות כמקומו רק מפני התפשטותה של בחינת היחידה הבלתי מוגדרת במקום זה, לכן בקנין זה אין צורך בידיעה ואמירה. כאשר הקנין נעשה מחמת הכוחות המוגדרים המכניסים את החפץ הנקנה לרשות האדם - יש צורך בכוננת קנין ובאמירה "תזכה לי שדי" בכדי שהוא ייכנס לרשותו של האדם; אולם כאשר הקנין נעשה מחמת התפשטות העצמיות הבלתי מוגדרת של הנשמה במקום החפץ - אין צורך בידיעה מוגדרת לשם קנין החפץ אלא הדבר נעשה "בדרך ממילא", ללא כוננת קנין.

(קונטרס הנ"ל שם)

הארבע אמות נעשים שלו - רק לצורך קניית חפצים

בניצנה לא תקיט רבנן דקני אללא צמאי... וצנט (תוד"ה ארבע) (י, א)

מדברי התוס' נמצא, שלמרות שגדר הקנין של ארבע אמות הוא שהמקום עצמו נקנה לאדם, בכל זאת הוא רק לגבי קנין חפצי הפקר הנמצאים בו ולא למטרה אחרת.

ולכאורה, מדוע התפשטות היחידה בד' אמותיו של האדם באה לידי ביטוי דווקא בנוגע לקנין חפץ והכנסתו לרשות האדם?

והביאור בזה, על פי המבואר לעיל שבד' אמותיו של אדם, המרוחקות לגמרי מערכו, מתבטאת ומתפשטת בחינת היחידה שלו, שהיא בחינת מקיף שלמעלה לגמרי משייכות לגדרי המציאות של האדם.

אך למרות שמידת מקום האדם, ארבע אמות, היא בהתאם לבחינת הנפש המוגדרת שלו, מכל מקום ביטוי בחינת היחידה במקום זה ביכולת לקנות שלא מדעת האדם, הוא אך ורק לעניין קנין חפץ גשמי שמחוץ לרשותו של האדם.

משמעות הדברים היא: הכוחות המוגדרים של הנפש, בחינת נרנ"ח [נפש-רוח-נשמה-חיה], אינם בבחינת 'כלי' לביטוי וגילוי בחינת היחידה שלמעלה מכל גדר. הכוחות הגלויים הם מוגדרים ומוגבלים ולא מבטאים את העצמיות הבלתי מוגדרת שלמעלה מהם. דווקא כאשר האדם צריך לקנות חפץ גשמי שמחוץ הימנו הנבדל ממנו בערכו - אזי מתעוררת בחינת היחידה ומתפשטת בד' אמות המובדלות ממנה. תוכנו של קנין החפץ הוא - בירור וגילוי ניצוצות הקדושה שבו על ידי השימוש בו לשם שמים. ועבודה רוחנית זו, על אף היותה נחותה

הרי אדרבה: ענין זה נפעל על ידי אחרון שבישראל הנמצא בנהר פרת – מקום ישוב היותר רחוק מירושלים, רחוק ותחתון שאין רחוק ותחתון ממנו.

ועל פי זה יובן הטעם לכך שכל ישראל היו צריכים להמתין עם שאילת גשמים עד שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת:

אמרו חז"ל "ג' מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו ביד שליח, ואלו הן.. מפתח של גשמים וכו'". ומזה מובן גודל מעלת הגשמים, שאינם יכולים לבוא ולהתגלות על ידי שליח כי אם על ידי הקב"ה בלבד – מהותו ועצמותו ית', ולכן כאשר האחרון שבישראל מגיע לנהר פרת ומתחיל לעבוד את עבודתו בתחתון שאין תחתון למטה ממנו, אזי נשלמת הכוונה דנתאוהו הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים – בתחתון שאין למטה ממנו, ואז נמשך ומתגלה כל התוקף דידידת גשמים, שהמפתח לזה הוא בידו של הקב"ה בעצמו.

(על פי התוועדות תשמ"ה ח"א ע' 555)

הנהגה לפנים משורת הדין ממשיכה י"ג מדות הרחמים

לא חרבה ירושלים אלא על.. שהעמידו דיניהם על דין תורה, ולא

עבדו לפנים משורת הדין (ב, ל)

כי ההנהגה מלמעלה היא מדה כנגד מידה, ולכן כיון שלא נהגו לפנים משורת הדין, לכן לא נהגו עמהם גם כן לפנים משורת הדין, ונמשך הדין עליהם על חטאם וחרבה ירושלים. אבל אם היו מתנהגים על פי מדת לפנים משורת הדין, אז היו ממשכים מבחינת י"ג מדות הרחמים והיה נמשך להיות נושא עון ועובר על פשע לבלתי תחרב, ונמצא כי הם בעצמם פשעו והחריבו במה שלא כבשו את יצרם להתנהג לפנים משורת הדין.

ועל דרך זה כל אדם כשמעמיד דבריו על דין תורה לבלתי יתנהג לפנים משורת הדין, אזי מאבד עצמו, כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, אבל כשמנהיג עצמו לפנים משורת הדין, ממשך מבחינת י"ג מדות הרחמים להיות נושא עון ועובר על פשע.

(על פי תורת שמואל תרכ"ז ע' תמו)

החדרת הקדושה גם "בכל דרכיך" של עניני הרשות

תכלית התורה היא להמשיך קדושה לא רק בענינים של קדושה – לזה לא היה צורך להשתמש בכח שניתן במתן תורה. המטרה דמתן תורה היא לרדת לעניני העולם, וגם שם להמשיך קדושה.

ודוקא על ידי זה "לוקחים" את הענין ד"אנכי" שפותח את עשרת הדברות. כל זמן שאין מתעסקים עם העולם, לעשות גם מהם כלים לאלקות – אף שעוסקים בתורה ובתפלה שהם קדושה לעצמו, ככל שתגדל העבודה וככל שתגדל מעלת המדריגה שאליה מגיעים על ידי העבודה – אפשר "לקחת" רק את המדריגות שהם "שמות" של הקב"ה; אבל על ידי העבודה בענינים תחתונים ביותר "לוקחים" את הענין ד"אנכי", "אנא נפשי כתבית יבית", שהקב"ה כתב ונתן את עצמותו. ולכן דוקא על ידי הטענה ד"למצרים ירדתם" ניתנה התורה לבני ישראל דוקא.

כך גם בעבודתו הפרטית של כל אחד עם עצמו – לא די להתמסר רק ללימוד התורה, תפלה וקיום המצוות, אלא צריך להיות גם "בכל דרכיך דעהו": לא די בקיום המצוות דאורייתא ודרבנן, החומרות וההידורים של הראשונים, אחרונים ואחרוני האחרונים; אלא נדרש שב"דרכיך", דרכיך שלך, עניני הרשות של העולם, יהיה הענין ד"דעהו" – ידיעה והתקשרות באלקות.

וכאשר חסרה העבודה ד"בכל דרכיך דעהו" – אף שעושים הכל על-פי דין, עלול הדבר להביא לחורבן ר"ל בכל עניני הקדושה, וזהו ש"לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דיניהם על דין תורה" ולא יותר.

ולאידך גיסא, על ידי הענין ד"בכל דרכיך דעהו" – "לוקחים" את גוף התורה, "אנכי מי שאנכי", ומזה נמשך הענין ד"הוי" ו"אלקיך" וכל עשרת הדברות עד "אשר לרעך", שכוללים את כל המצוות.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ג ע' 895-893)

מענייני עבודת ה' הנובעים מהכוחות הגלויים של הנפש, מכל מקום, מצד היותה מגלה את האלוקות בבחינת "חוצה" – היא זו שמבטאת ומגלה את העצמיות של הנשמה, בחינת היחידה.

היחודיות של בחינת היחידה היא בהיותה "מפפעת" בכל דבר; אך ככל שהיא "מפפעת" ומתפשטת יותר לדרגת "סופן", כך מתבטאת ומתגלה יותר בחינת "תחילתן". עניין זה קשור לכך שתכלית בריאת העולם כולו היא לעשות לו יתברך "דירה בתחתונים", לזכך ולברר את גשמיות עולם הזה התחתון ולהפכו לדירה לקב"ה.

ונמצא, שבהלכה זו שד' אמותיו של אדם קונות לו חפצים גשמיים בלא ידיעתו, בא לידי ביטוי העניין המבואר לעיל בנוגע לתורה בכללותה ולתורת החסידות בפרט: דווקא כאשר התורה יורדת לפעול במציאות התחתונה, בתיקון היצר הרע והפיכתו לטוב על ידי הבאת ענייני החסידות בעבודה בפועל – באה לידי ביטוי עצמיותה. ובדוגמת התפשטות היחידה של האדם בד' אמותיו לשם קנין החפצים הגשמיים לצורך בירורם.

(קונטרס הנ"ל שם)

מצות שכחה מועשרת בפנימיות הכתר

שכוח מעיקרו – הוי שכחה, זכור ולבסוף שכוח – אין שכחה (א, ט)

והענין הוא דשורש כל המצוות הוא בבחינת הכתר, שהוא בחינת מקיף וסובב.

והנה כתר עליון הוא ממוצע בין המאציל לנאצלים ולכן יש בו שני בחינות – מקיף, ומקיף דמקיף. וכך גם במצות יש ב' מיני מצות – הא', סתם כל המצות, שהם ברצונו של אדם לעשותם, כמו סוכה ולולב וכהאי גוונא; ויש מצות שהם אינם תלויים ברצונו כלל, רק דוקא שלא בדעתו, כמו מצות שכחה וכהאי גוונא.

וכמו שמצינו בתוספתא פ"ג דפאה מעשה בחסיד אחד ששכח עומר בתוך שדהו, ואמר לבנו צא והקריב עלי פר לעולה ופר לשלמים, אמר לו: אבא, מה ראית לשמוח בשמחת מצוה זו מכל מצות שבתורה? אמר לו: כל מצות שבתורה נתן להם המקום לדעתנו, זו שלא לדעתנו, שאלו עשינוהו ברצון לפני המקום לא באת מצוה זו לידינו. אלא הרי הוא אומר כי תקצור וגו' קבע לו הכתוב ברכה, עכ"ל התוספתא. ורצונו לומר שאם כן קיום מצוה זו היא בחינת מתנה מלמעלה, לכן אני מקריב פר.

והיינו שהמצות שהם תלויים בדעתו ורצונו של אדם שרשם למעלה גם כן בכתר, מבחינת אריך אנפין שהוא רצון העליון שהוא שרש הנאצלים, ולכן הם למטה גם כן תלויים ברצונו, ובעשותם ממשך מבחינת רצון העליון, וזהו אשר קדשנו במצותיו, ויכול לעשותם בשמחה גדולה שממשיך רצון העליון בבחינת מקיף עליו.

אבל המצות שהם דייקא שלא מדעת ורצון, כמו מצות שכחה – שרשה מבחינה תחתונה שבמאציל, שהוא למעלה מן הרצון, ונקרא מקיף דמקיף ולכן בירידתו למטה הוא גם כן למעלה מן הדעת ורצון האדם כנ"ל.

(על פי לקוטי תורה פרשת וזאת הברכה צט, ב ואילך)

שלמות הדירה בתחתונים על ידי "אחרון שבישראל"

שואלון את הנשמים.. מ"ו יום אחר החג, כדי שיגיע אחרון שבארץ

ישראל לנהר פרת (כת, א)

הכוונה בבריאת העולמות היא כדי שתהיה לקב"ה דירה בתחתונים, ובשביל זה זקוקים לכל חלקי הדירה – הן החלקים המעולים, כירושלים וסביבותיה, והן החלקים שלמטה מזה – המקומות הרחוקים מירושלים עד למקום הכי רחוק מירושלים – נהר פרת, שגם המצב דמקום זה נוגע לשלימות הדירה.

ולא עוד, אלא שעיקר ענינה של הדירה – בעלותו והתגלותו של הדר בה, הוא בכל חלקי הדירה בשוה. ועוד ועיקר – מכיון שנתאוהו הקב"ה להיות דירה בתחתונים עד לתחתון שאין תחתון למטה ממנו,

"באותן שנים היה נהוג שלפני התוועדות של פורים עלה הרבי לדירת הרבי הריי"צ זי"ע בקומה השנייה של 770, שם המתינו כמה מוזמנים, אמרו 'לחיים' וטעמו מיני מזונות. זכיתי והרומנתי אף אני לשם, ומיד לאחר מכן ירדתי לבית הכנסת לקראת התוועדות פורים עם הרבי.

"זו הייתה התוועדות ארוכה ושמחה. הרבי שפע התגלות גדולה, אולם אני כל העת חשתי מרמור-מה - הלא הגעתי במיוחד אל הרבי מארץ ישראל כדי לחוג את הפורים במחיצתו; לא הספקתי להתאקלם כאן ותכף נצטויתי לנסוע למרחקים בגשמיות וברוחניות; השליחות הייתה מייגעת ובאזור לא ידידותי, ואף לא ראיתי השפעה כבירה במיוחד על הנאספים...

"אלא שאז, באמצע התוועדות, אני שומע שהרבי אומר וכמו קורא את מחשבותי: יכולה להיות מציאות שמישהו נמצא במרחק של אלפי קילומטרים מכאן ובכל זאת הוא נמצא בארבע אמות אלו כאן, ויכול להיות אדם שנמצא בארבע אמות אלו אך לאמיתו של דבר הוא שרוי הרחק מכאן... הרבי פנה אליי בחיך רחב, וסימן לאות כי אומר 'לחיים' על כוס גדולה. באותו רגע, השאלות שהטרידו את מנוחתי נעלמו כליל. חשתי שהרבי רומם אותי והעמידני על האמת..."

האופן בו בדרך כלל חולל הרבי מופתים היה על ידי התורה ומכוח התורה. הדבר מזכירנו את המסופר בספר הזוהר אודות רשב"י, שכאשר העולם היה צריך גשם אמר דרוש על הפסוק "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד" וביארו בדרך פנימיות התורה, והדבר הביא לירידת גשמים, וזאת כיון שהשורש של כל העניינים - הגשמיים והרוחניים - הוא בתורה. וברוגמה זאת ראינו פעמים רבות אצל הרבי, וכמטבע שהיה רגיל על לשונו שכיון שעל פי פסק התורה הדין הוא כך וכך, ממילא צריך להיות בטבע העולם כך וכך, וצדיק גוזר והקב"ה מקיים".

לרחוק שנעשה קרוב

פורים תשכ"ז

יחד עם 'מבצעי המצוות' שיסד הרבי והטיל עליהם דגש מיוחד וביקש להפיצם בכל ישראל ולזכות בהם את הרבים, עורר מאוד להשתדל שכל שכל אחד מאחינו בני ישראל יקיים את מצוות הפורים, במשלוש מנות, מתנות לאביונים ומקרא מגילה, ובמיוחד במצוות שמחת היום. באופן בולט ומיוחד, שניכרה בו דאגתו של רועה ישראל לצאן מרעיתו גם הנידחים ביותר, ביקש הרבי לדאוג לאלו הנמצאים במצבים מיוחדים וזקוקים לתוספת שמחה, כמו אנשים מבוגרים הדירים בבתי אבות וכיוצא באלו, אסירים בבתי הסוהר, ועד אנשי הביטחון העומדים להגנת ישראל על הגבולות.

סיפור מיוחד, שיש בו כדי ללמד על מידת הדאגה של הרבי לכל יהודי באשר הוא שם, ועל האופן שבו תבע מקהל חסידיו להתמסר לפעילות זו, הגיע לידנו מפי הרב שמואל חפר ע"ה, שהיה מנהל קריית החינוך 'בית רבקה' בכפר חב"ד, אישיות גדולה ורבת אנפין (תודתנו לר' שלום מגירמן שרשם את קורות חייו מפיו, והעביר לנו את סיפור המעשה).

"לקראת ימי הפורים תשכ"ז נסעתי מארץ הקודש אל הרבי כדי לעשות את היום הגדול במחיצת קדשו. כידוע, באותן שנים לא היו הנסיעות לחו"ל דבר הרגיל, וציפיתי בכיליון עיניים לנסיעה זו בה אזכה לחלות פני הרבי. אולם, למרבה הפתעה, עם הגיעי הורה לי הרבי - באמצעות מזכירו הראשי הרב חיים מרדכי חדקוב ע"ה - כי עליי לנסוע תכף ומיד לעיר מיניאפוליס שבמדינת מיניסוטה, ארה"ב, שם פועל שליחו הרב משה פעלער, ומשם ניסע שנינו לשליחות משותפת בעיר איימס שבמדינת אייווה. מטרת שליחותנו הייתה לקרוא בפני יהודי המקום את מגילת אסתר ולשוחח עמהם ולעוררם לחיזוק היהדות.

"כמצווה ועומד עשיתי כך, למרות אכזבתי הטבעית שלא אזכה להיות בעת קריאת המגילה במחיצת הרבי. נסעתי למיניסוטה ומשם המשכתי בדרכי עם הרב פעלער לאיימס, אליה הגענו ביום תענית אסתר, ופגשנו כ-40 יהודים מקומיים שהתכנסו לרגל החג. נוכחנו לראות לדאבוננו כי חלק מהבאים היו נשואים לנכריות, ובכלל מצב שמירת המצוות במקום לא היה בכי-טוב. עם זאת, השתדלנו למלא את שליחותנו בהצלחה, קראנו במגילה ושוחחנו עמהם על מצבם והדרוש להם ועודדנו וחיזקנו אותם במילותינו.

"אודה בגילוי לב כי בסך הכל הייתה זו שליחות קשה למדי: היא התקיימה בעודנו בצום ואחרי טלטולי דרך ארוכים, בתום ההתכנסות אף לא היה לנו דבר כשר להשביע בו את רעבוננו, ולאחר מכן אף לא מצאנו מלון ללון בו בלילה - לא קיבלו אותנו בשום מלון מקומי, ממניעים אנטישמיים... רק בשעה שתיים בלילה, לאחר התרוצצויות רבות, מצאנו מלוגית קטנה על אם הדרך בה אפשרו לנו להניח את ראשנו. נחנו מספר שעות, ובבוקר יום הפורים הרב פעלער חזר לביתו, ואני המשכתי בדרכי חזרה לניו-יורק כשאני עייף, רעב ומיוגע. הגעתי היישר לבית אחי ע"ה שהתגורר בויליאמסבורג, שמעתי את קריאת המגילה, הלכתי להיטהר במקווה ונחתי מעט, ומיד לאחר תפילת מנחה נסעתי לבית מדרשו של הרבי.

לבילתי ידה ממנו נדה

פורים תשל"ו

הרב איסר זלמן ויסברג, תלמיד חכם ומחבר ספרים תורניים רבים, למד כנער בישיבת לייקווד בארה"ב, בה נחשף לשיעורים בספר התניא שמסר הגאון רבי יואל כהן זצ"ל. בעקבותיהם התוודע לחסידות חב"ד ולתורתו של הרבי, אך כפי שהוא מציין הייתה זו התוועדות פורים עם הרבי ששינתה את חייו.

"זכיתי להשתתף בהתוועדות פורים תשל"ו. הייתה זו התוועדות שמחה ומרוממת במיוחד והרבי שפע דברות קודש בענייני החג, אך אז לפתע החל הרבי לדבר על גודל הזכות והחשיבות במלאכת הקודש של אלו שטרחו בעיצומו של יום הפורים להביא את החג ומצוותיו במיוחד לאסירים יהודים הנמצאים בבית הסוהר וחשים שבורים ומדוכאים מכך שחירותם ועצמאותם ניטלו מהם.

"זכורתי כיצד נרעשתי מהדברים ונגעה בלבי עמוקות המחשבה שהרבי מרום מעמדו מוטרד מהעובדה שיהודי זה, שאינו מבני קהילתו כביכול, ואף הורשע בביצוע פשע, יושב לו אי שם בודד ומושפל בתא כלא אפל... הרבי הזה שונה, אמרתי לעצמי, והייתי נחוש בדעתי

להכיר לעומק יותר את תורת חב"ד. במבט לאחור, כיום אני יכול לומר שהתוועדות הזו חוללה שינוי מהותי בתפיסה שלי לא רק ביחס לרבי אלא ביחס ליהדות בכלל.

"עם זאת, עדיין חשתי ריחוק מסוים מחצר חב"ד, אמנם נהנית לבקר ולהתרשם מבית המדרש של הרבי, אך לתומי סברתי שהיא אינה תואמת את העולם התורני המוכר לי. אך גם בזה חוויתי תכלית שינוי, כאשר באחת ההתוועדות הסמוכות למאורע זה בהן השתתפתי החל הרבי להתפלל בעמקנות רבה בהלכה מוקשית ברמב"ם. להפתעתי, הוא ציטט תירוץ מרבי חיים מבריסק, הוסיף דברים מהגאון הרוגוצ'ובי, וכל זה לפני שהציע הסבר משלו. א-ראו הכרתי שהרבי הוא חלק טבעי מעולם הלמדנות שהכרתי, נוסף על העושר הרעיוני הייחודי לו שהיה בתורתו, ובעקבות אותה התוועדות החלטתי לעבור ללמוד בישיבה שבחצר קודשו".

לסיום נציין כי בריעה זו כמעט ולא הבאנו מדברי תורתו שהשמיע הרבי בהתוועדות הארוכות של ימי הפורים, מטעמים נפלאים המשובכים ליבו של אדם בכל חלקי התורה. והרוצה לקיים "טעמו וראו כי טוב ה'" וללגום מיינה של תורה, ימצא חפץ בספרי התוועדותיו ומאמרו הרבים שמבחר מלוקט מהם יצא לאור בספר פורים - ענייני דיומא מבית מדרשו של הרבי מליובאוויטש זי"ע, בהוצאת מעיינותיך. ■

**באמצע התוועדות,
אני שומע שהרבי
אומר וכמו קורא את
מחשבותי: יכולה
להיות מציאות
שמישהו נמצא במרחק
של אלפי קילומטרים
מכאן ובכל זאת הוא
נמצא בארבע אמות
אלו כאן, ויכול להיות
אדם שנמצא בארבע
אמות אלו אך לאמיתו
של דבר הוא שרוי
הרחק מכאן...**